



Finansdepartementet

Perspektivmeldingen 2024

Kjersti Næss Torstensen

Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser, 30. august 2024



Hovedutfordringer

Kamp om arbeidskraft



Foto: Colourbox

Behov for omstilling



Foto: Thomas Haraldsen/Forsvaret

Fortsatt god fordeling

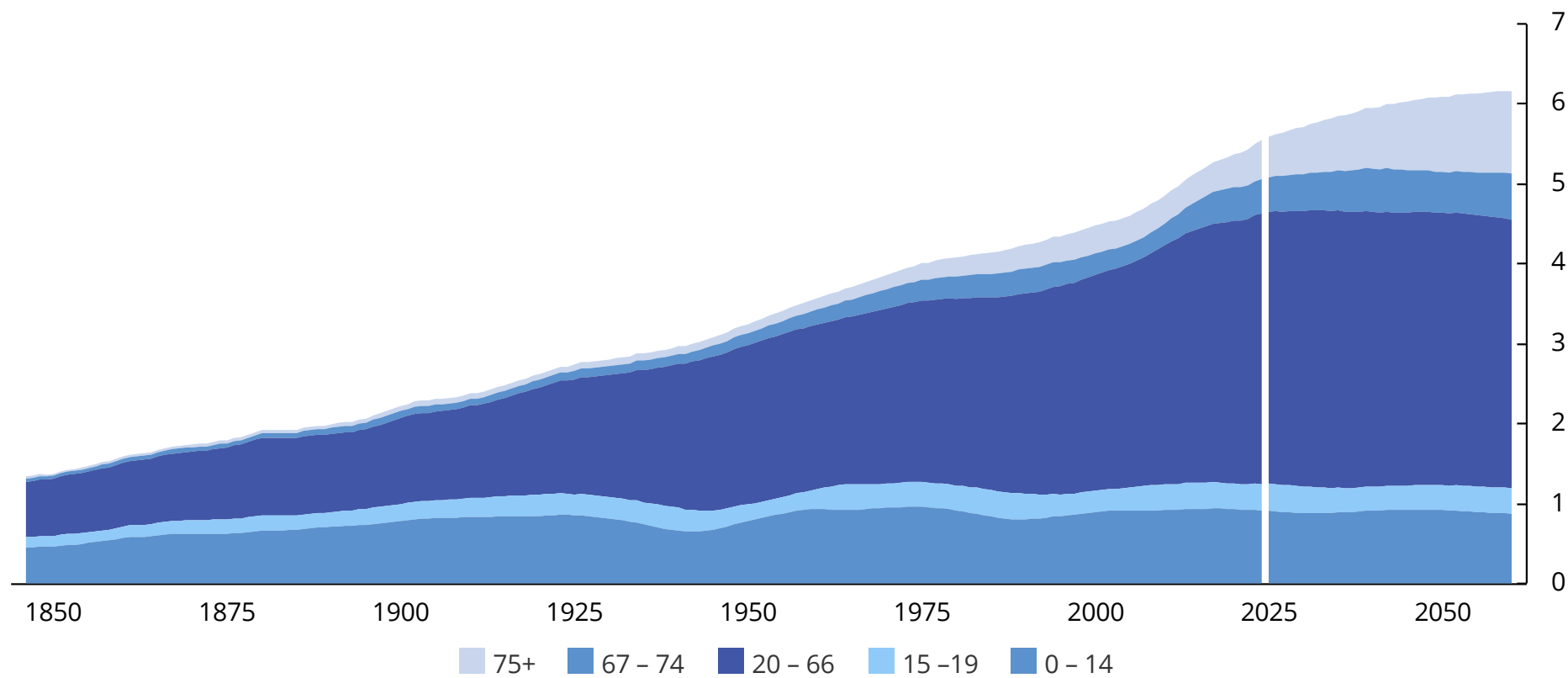


Foto: Getty Images



Befolkningsendringer påvirker samfunnsutviklingen

Befolkningen fordelt på aldersgrupper. Millioner personer. 1846 – 2060



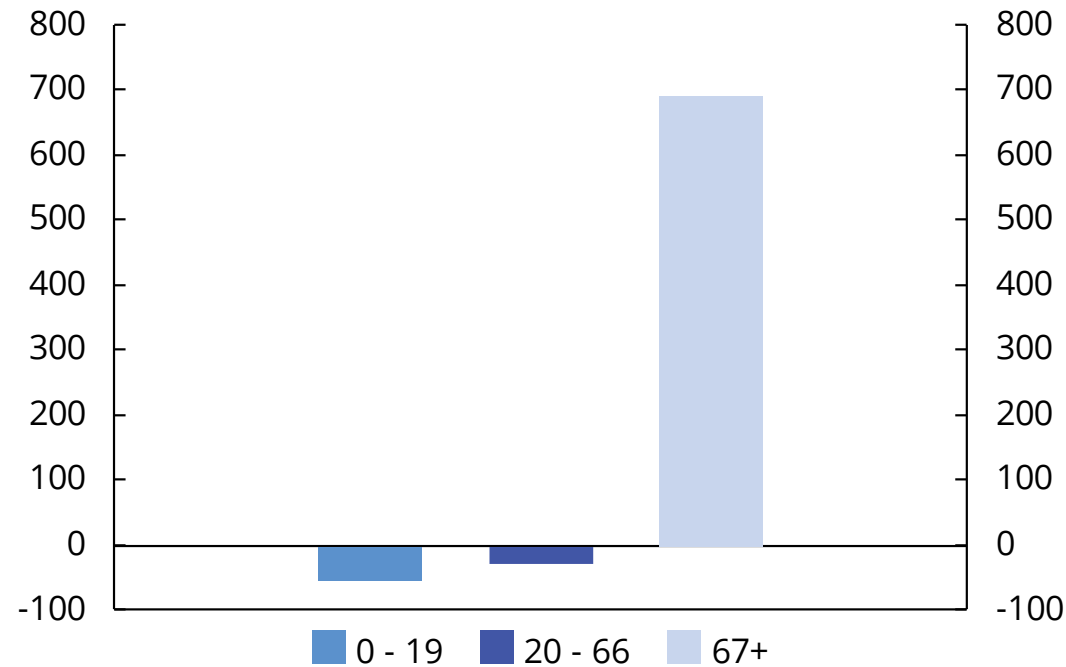
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.



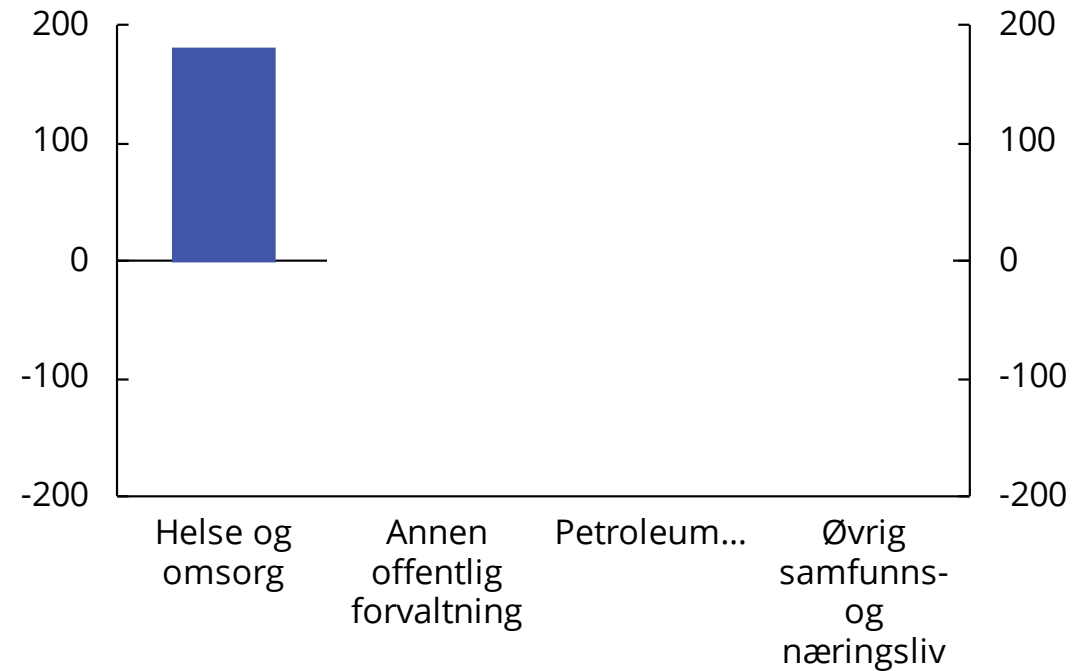
Kamp om arbeidskraften:

Flere eldre gir stort behov for arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren

Endring i befolkning etter aldersgrupper. 1 000 personer. 2024 – 2060



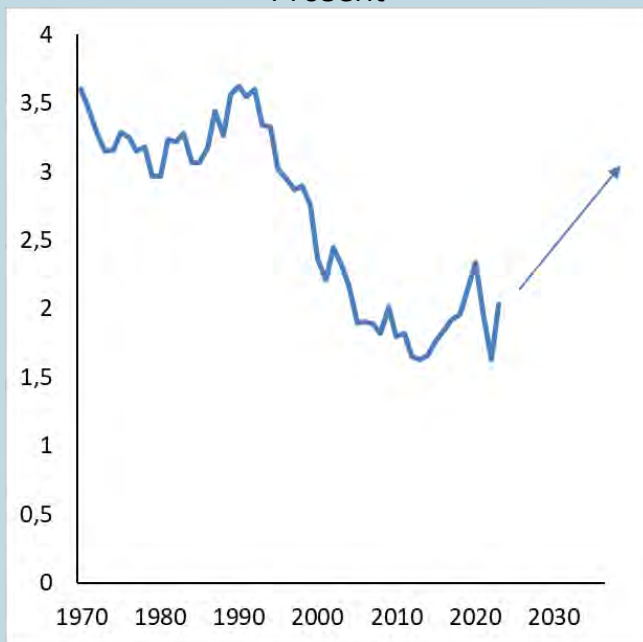
Endring i sysselsetting frem mot 2060. Referanseforløp. 1 000 personer



Behov for omstilling

Økt spenning i verden

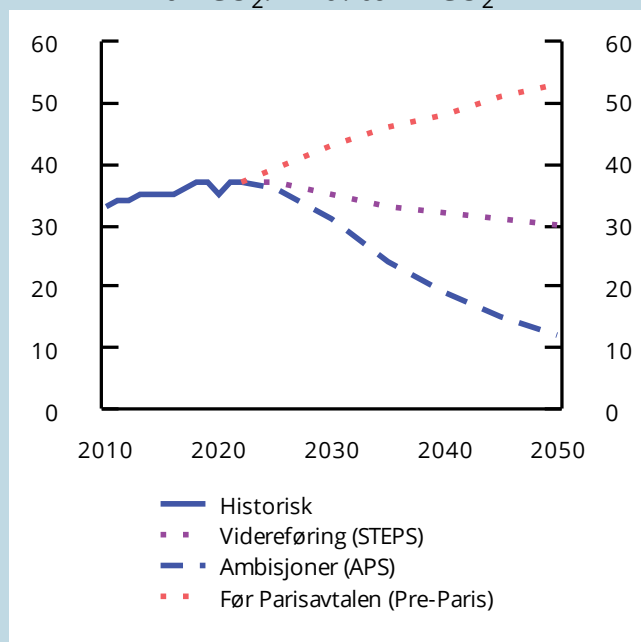
Utgifter til forsvar som andel av BNP.
Prosent



Kilder: SSB og Finansdepartementet

Klima- og naturendringer

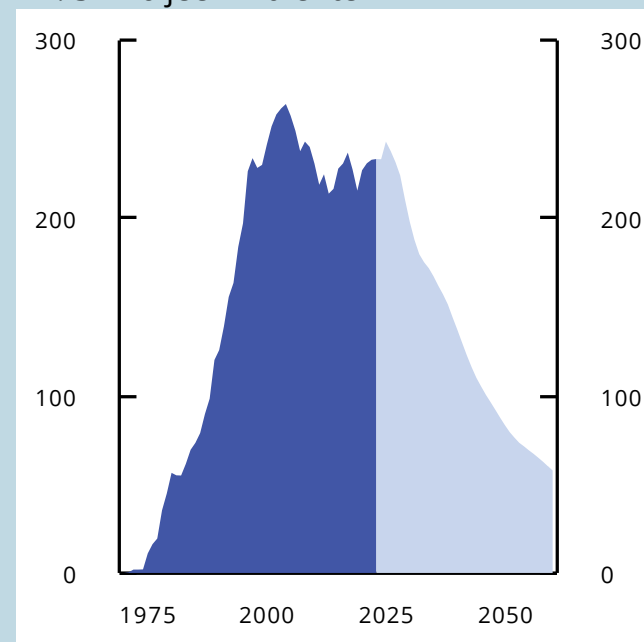
Globale industri- og energirelaterte utslipp
av CO₂. Mrd. tonn CO₂



Kilde: IEA World Economic Outlook 2023.

Avtagende petroleumsaktivitet

Produksjon av petroleum på norsk sokkel.
Mill. Sm³ oljeekvivalenter

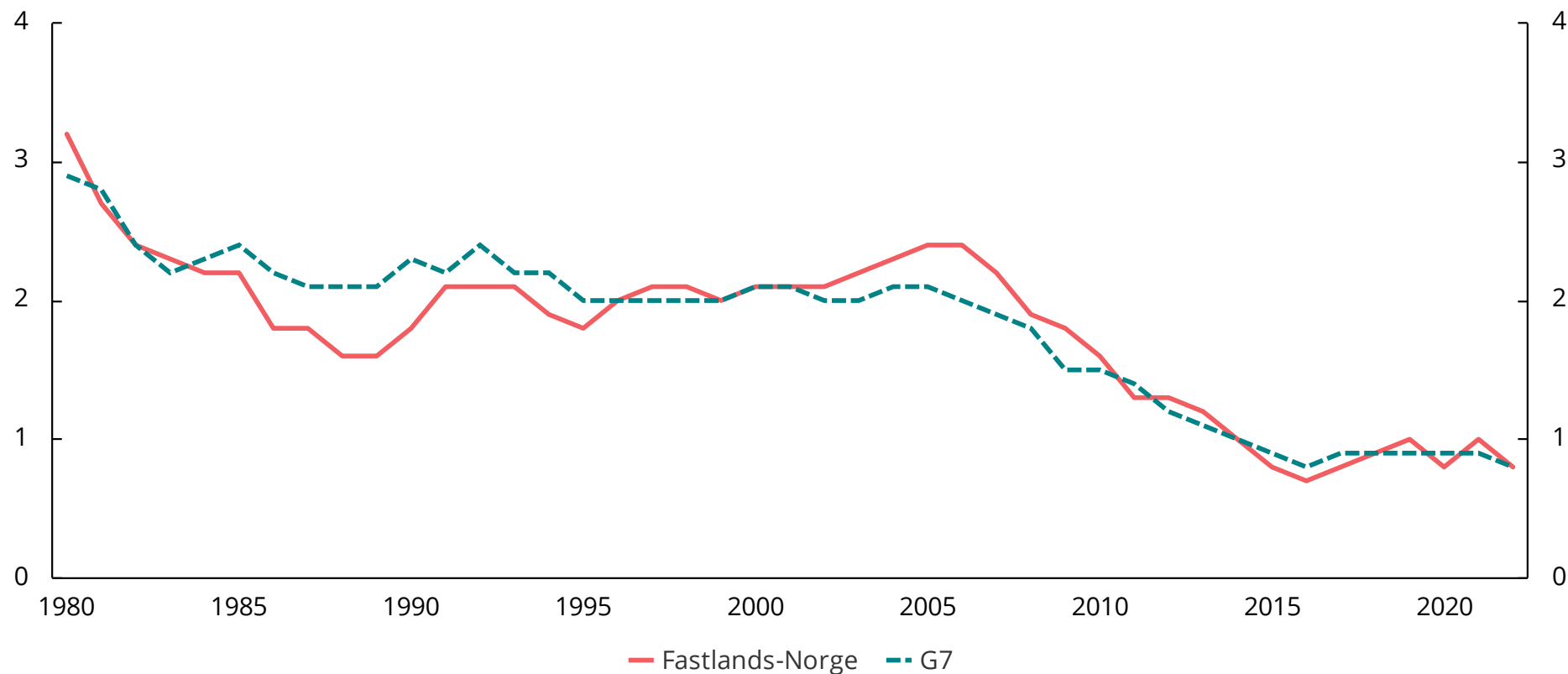


Kilder: Energidepartementet og Sokkeldirektoratet.



Fortsatt lav vekst i arbeidsproduktiviteten

Vekst i arbeidsproduktivitet i Fastlands-Norge og G7-landene. Ti års glidende gjennomsnitt.

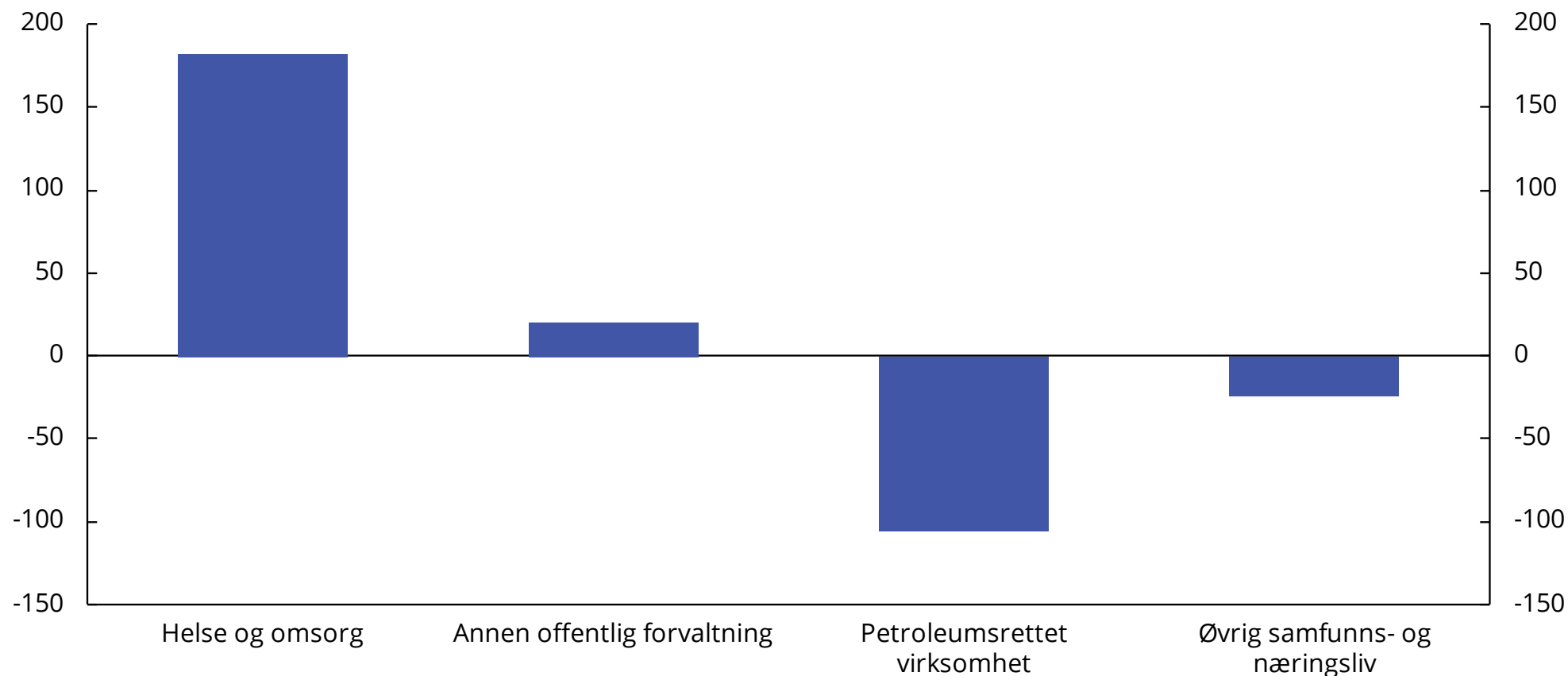


Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.



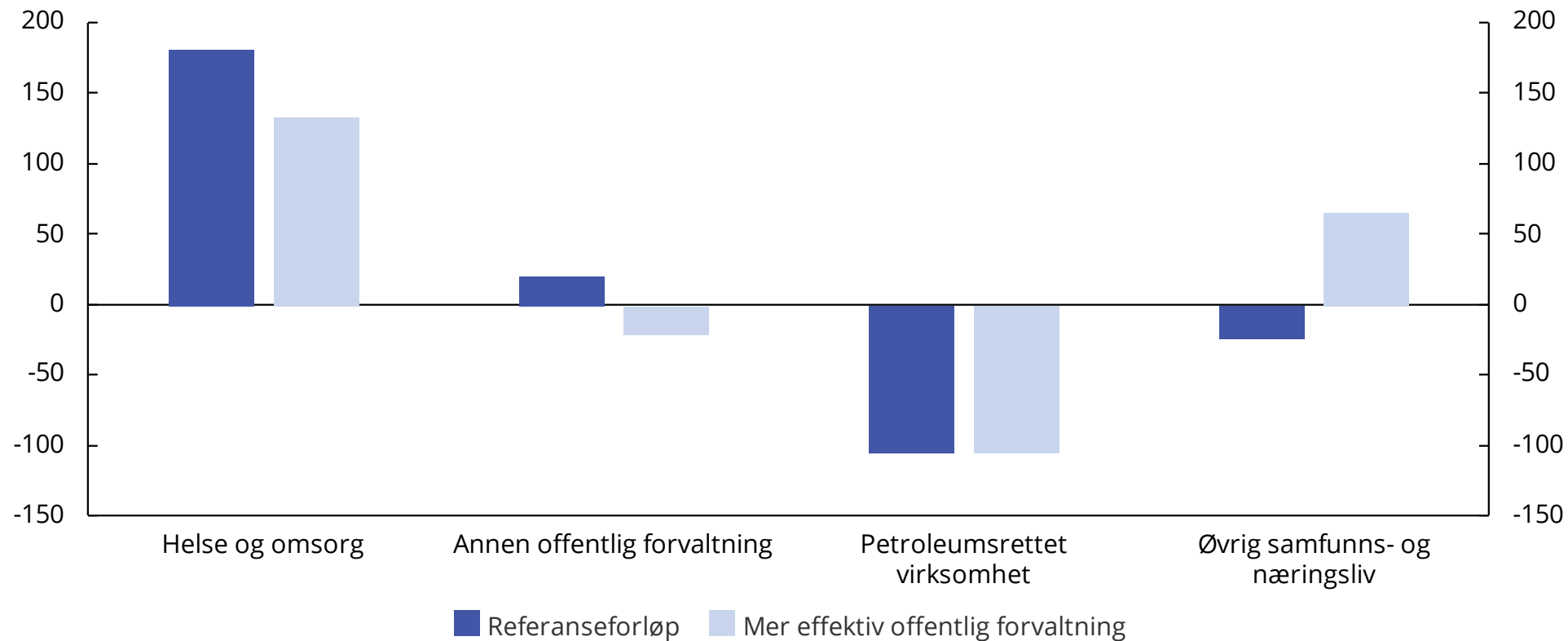
Uten at det tas grep, er det lite rom for økt sysselsetting i øvrig samfunns- og næringsliv

Endring i sysselsetting frem mot 2060. Referanseforløp. 1 000 personer



Klarer vi å jobbe smartere, kan det bli rom for økt sysselsetting også i andre sektorer

Endring i sysselsetting frem mot 2060. Referanseforløp og forløp med mer effektiv ressursbruk i offentlig forvaltning. 1 000 personer

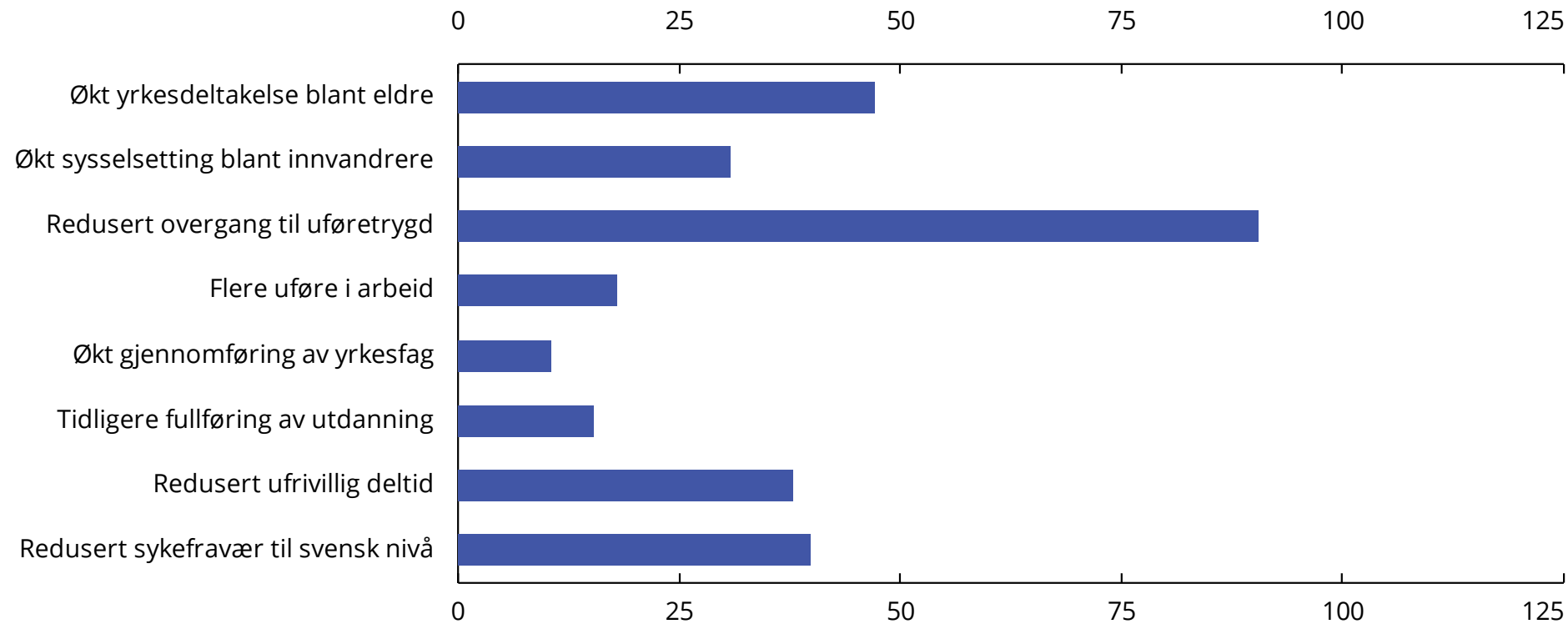


de:
ansdepartementet.



Ulike retningsvalg kan bidra til å øke arbeidstilbudet

Illustrasjon av mulig økning i antall årsverk ved ulike retningsvalg. 1 000. Virkning ved full innfasing



Kilde: Finansdepartementet.



Fortsatt god fordeling

I befolkningen



Foto: Unsplash

I hele landet

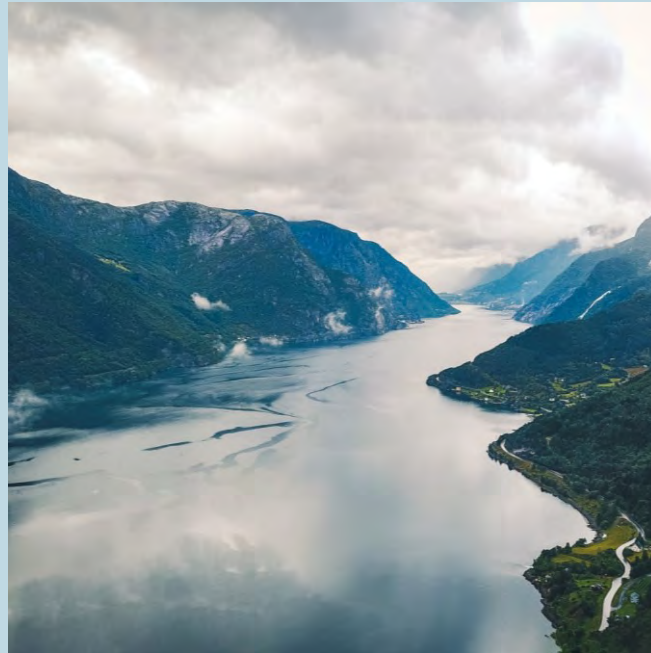


Foto: Getty Images

Mellom generasjoner



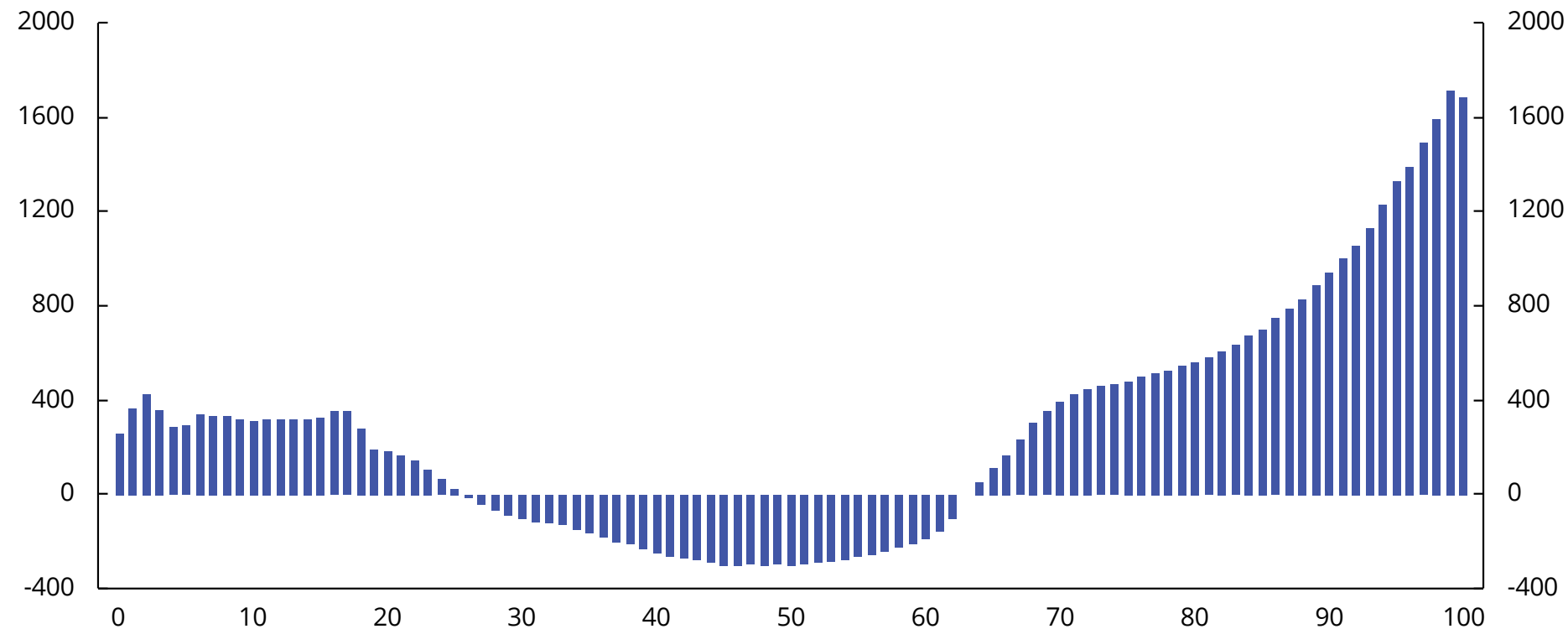
Foto: Colourbox



Omfordeling over livsløpet

Netto overføringer fra offentlig forvaltning etter alder.

1 000 kroner. 2024-priser



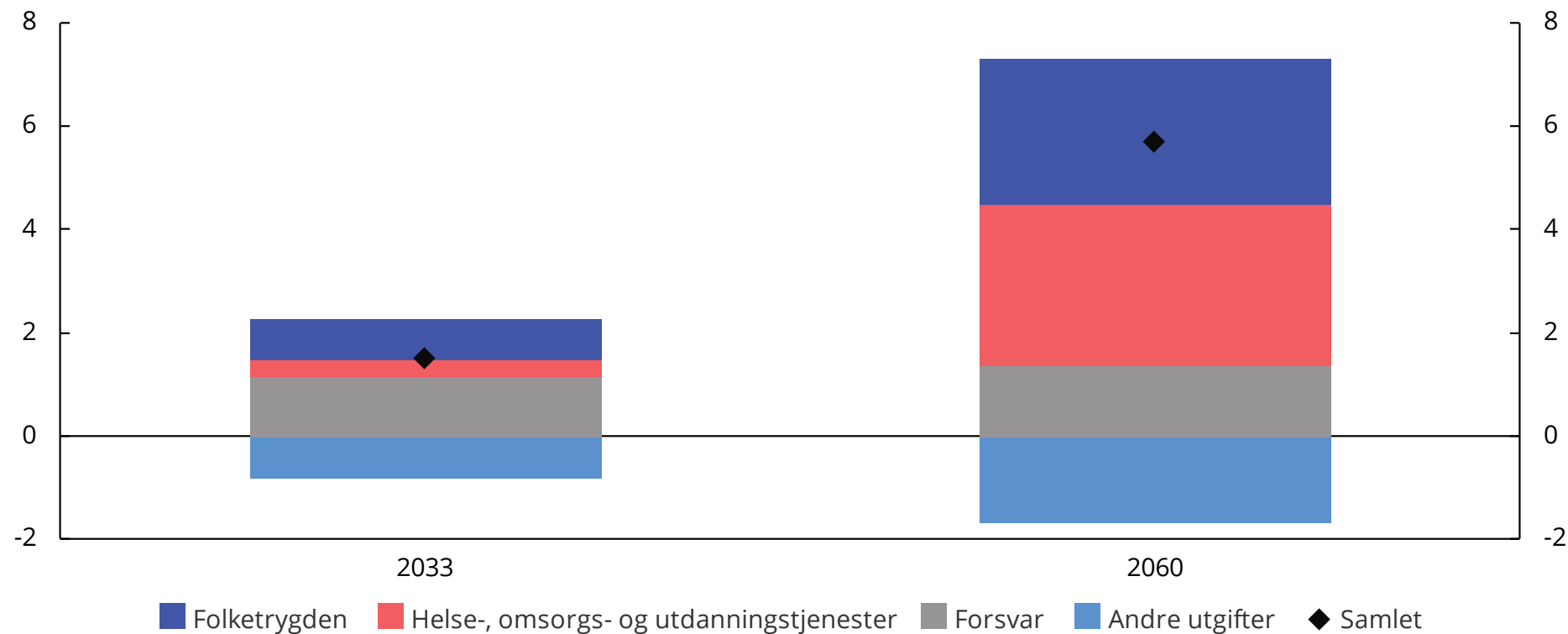
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.



Eldre befolkning gir økte utgifter

Vekst i offentlige utgifter fordelt på utgiftsområder, sammenlignet med 2024.

Andeler av BNP Fastlands-Norge. Prosentenheter



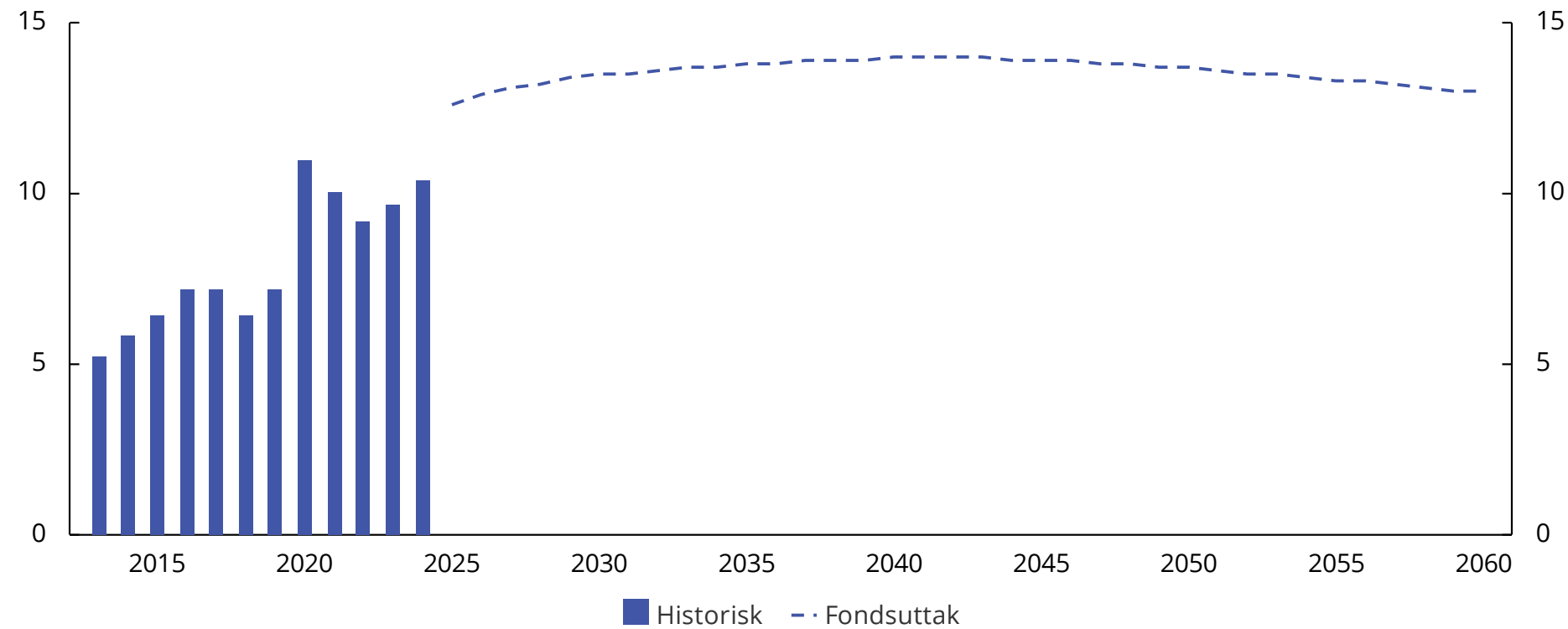
Kilde: Finansdepartementet



Høy kontantstrøm de nærmeste årene muliggjør økt fondsuttak

Fondsuttaket som andel av BNP for Fastlands-Norge

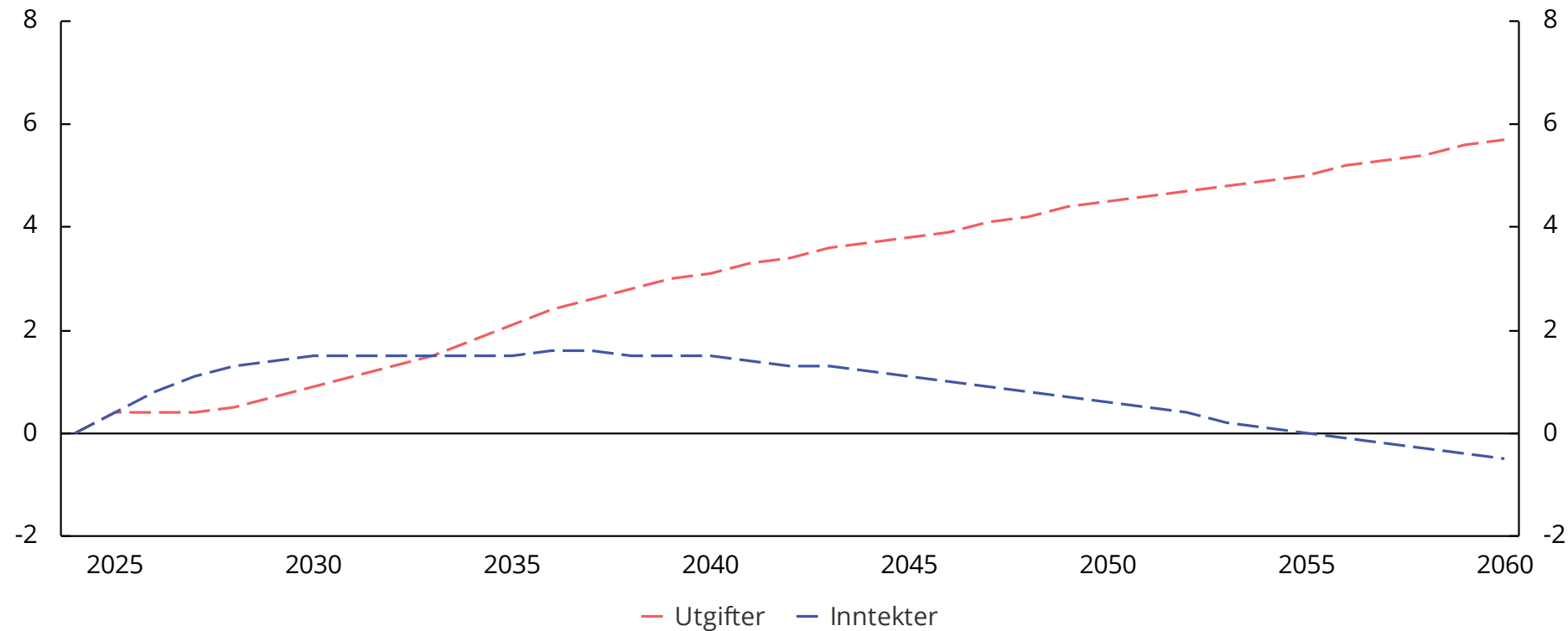
Prosent



Befolkningen skal ha stabil tilgang på offentlige tjenester

Inndekningsbehov i finanspolitikken. Offentlige utgifter og inntekter frem mot 2060.

Andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent



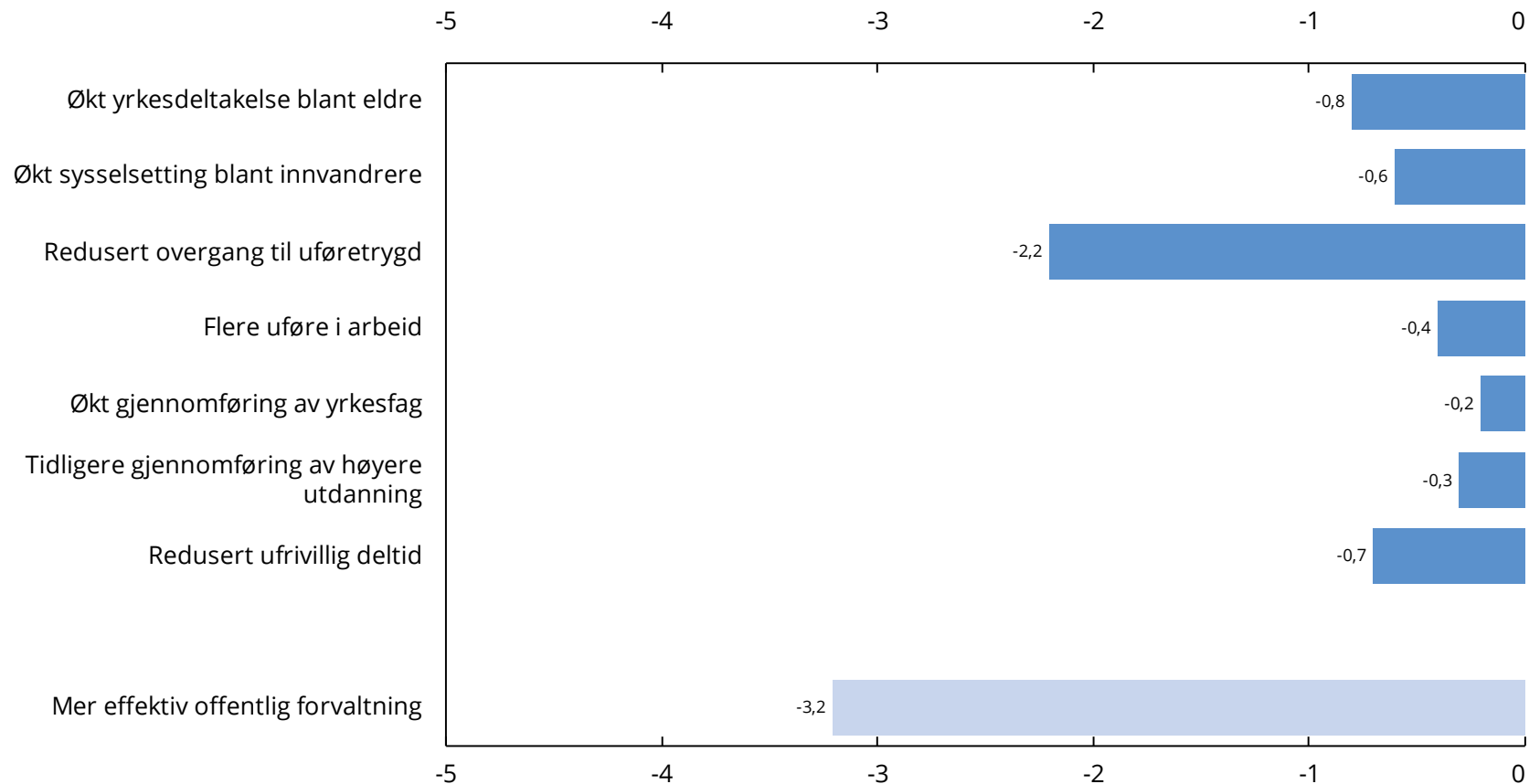
Kilde: Finansdepartementet.



Økt arbeidstilbud og en mer effektiv offentlig forvaltning kan bedre utviklingen

Illustrasjon av mulig reduksjon i inndekningsbehov i 2060 ved ulike retningsvalg.

Andeler av BNP for Fastlands-Norge. Prosentenheter



Kilde: Finansdepartementet.



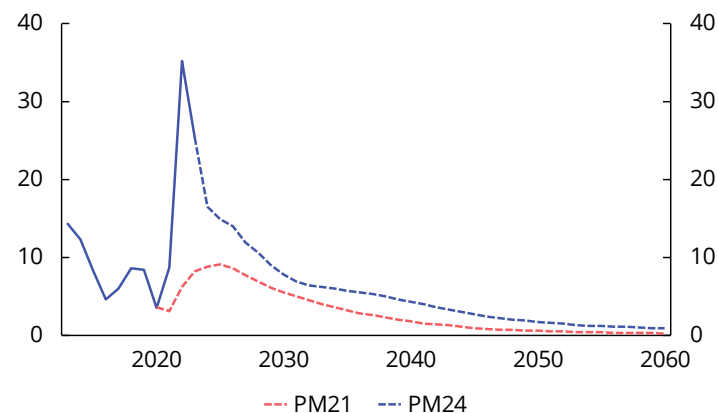


Finansdepartementet

Endringer fra forrige perspektivmelding

Høyere inntekter fra petroleum

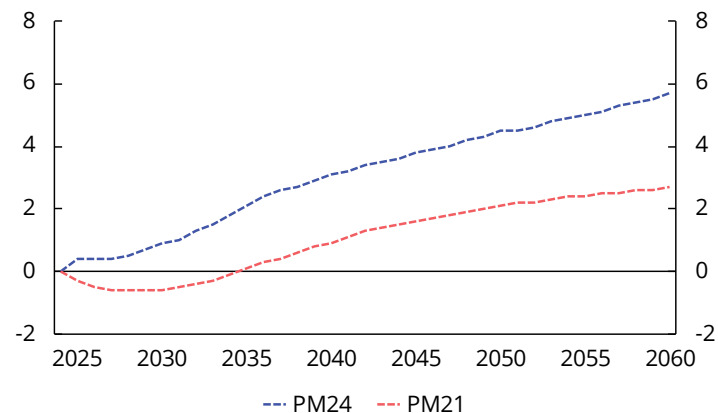
Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten (SNK). Bokført. Andel av BNP Fastlands-Norge. Prosent



Kilde: Finansdepartementet

Høyere utgifter til forsvar mm.

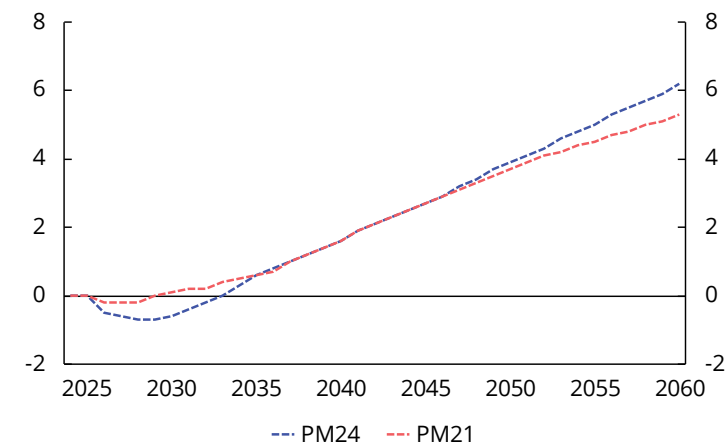
Endringer i offentlige utgifter frem mot 2060 i referanseforløpet. Andel av BNP Fastlands-Norge. Prosent



Kilde: Finansdepartementet

Noe høyere inndekningsbehov på sikt

Inndekningsbehovet i referanseforløpet. Andel av BNP Fastlands-Norge. Prosent



Kilde: Finansdepartementet



OECD ECONOMIC SURVEY OF NORWAY

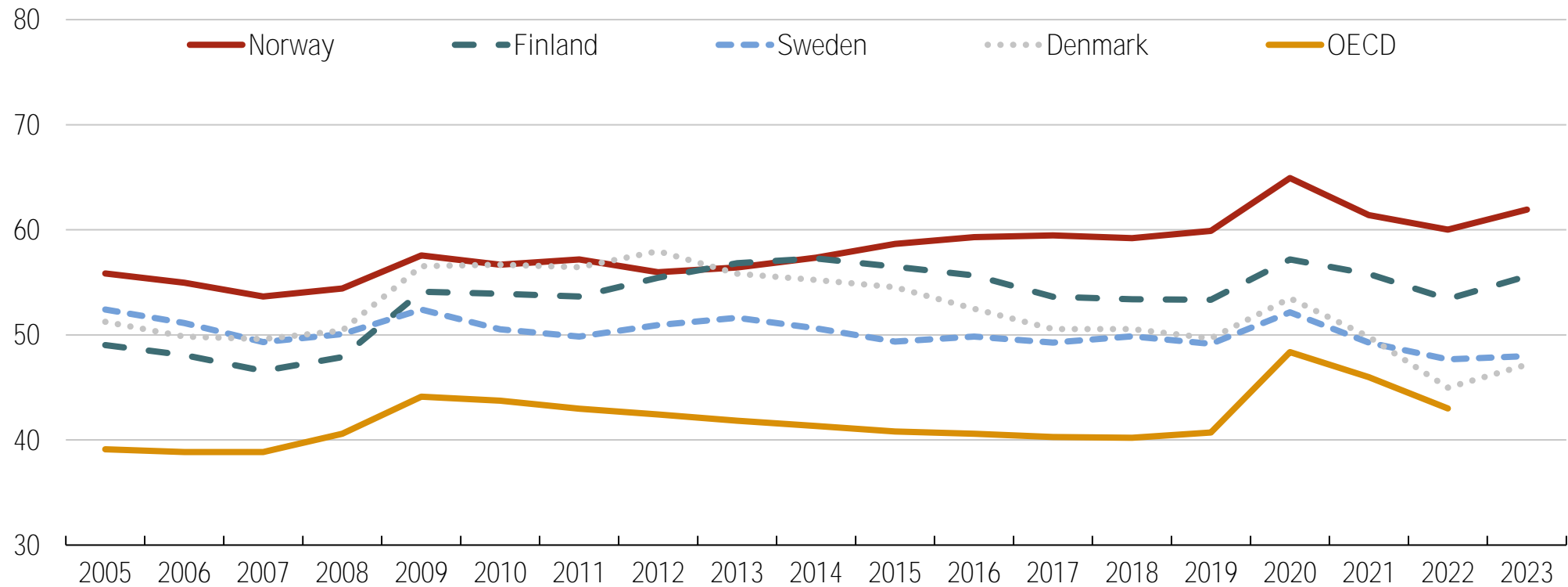
Raising the effectiveness of public spending

PARIS/OSLO
30 August 2024

oe.cd/NOR

Public spending is on an upward trend

Total general government spending, % of GDP



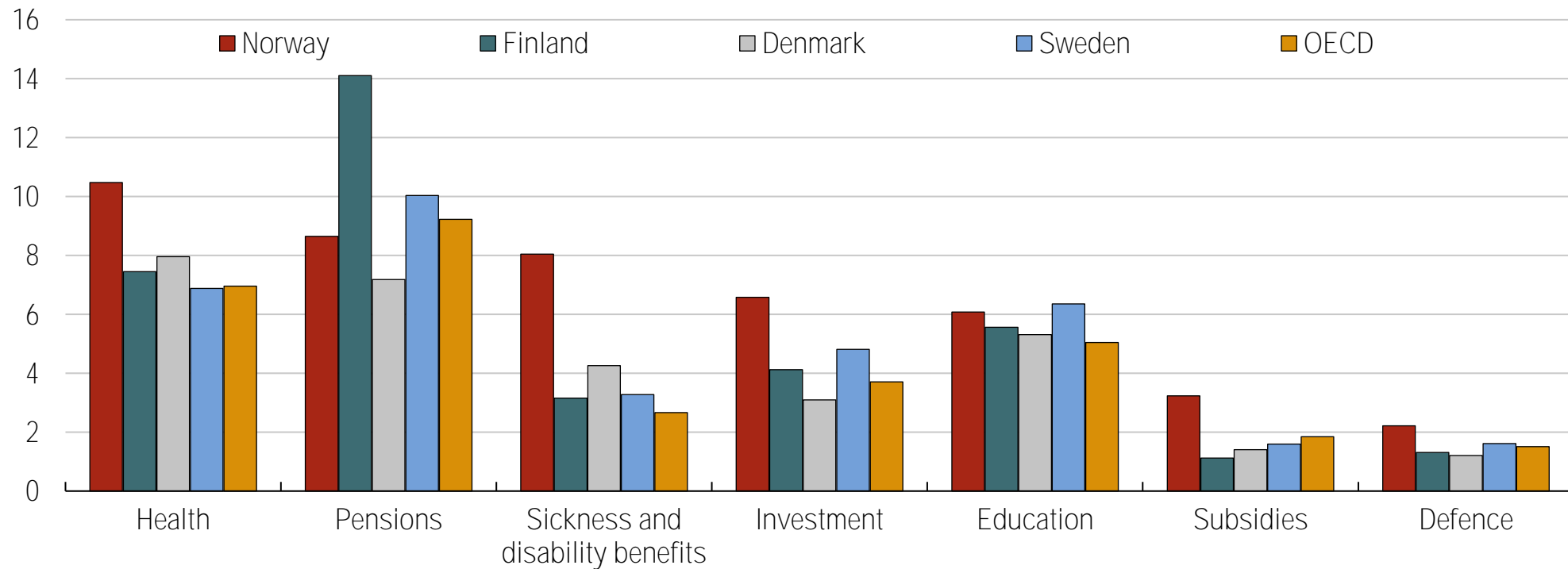
Note: Mainland GDP for Norway.

Source: OECD, National Accounts database.



Spending in most areas is higher than elsewhere

Government spending by category, % of GDP, 2022 or latest



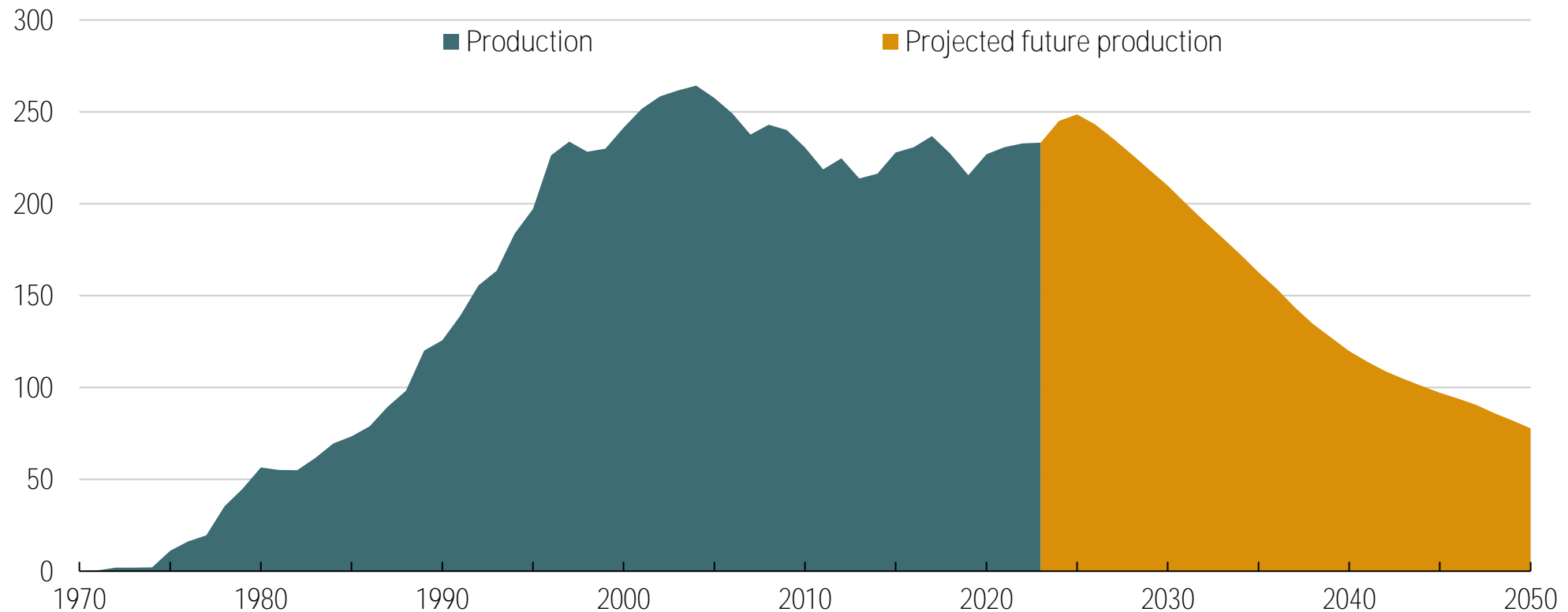
Note: Mainland GDP for Norway and the OECD aggregate represents a simple average of the member countries for which data are available. Investment and subsidies are part of the COFOG spending functions shown.

Source: OECD, National Accounts database.



Petroleum production is projected to fall, and so are petroleum revenues

Petroleum production
Million Sm³ oil equivalent¹

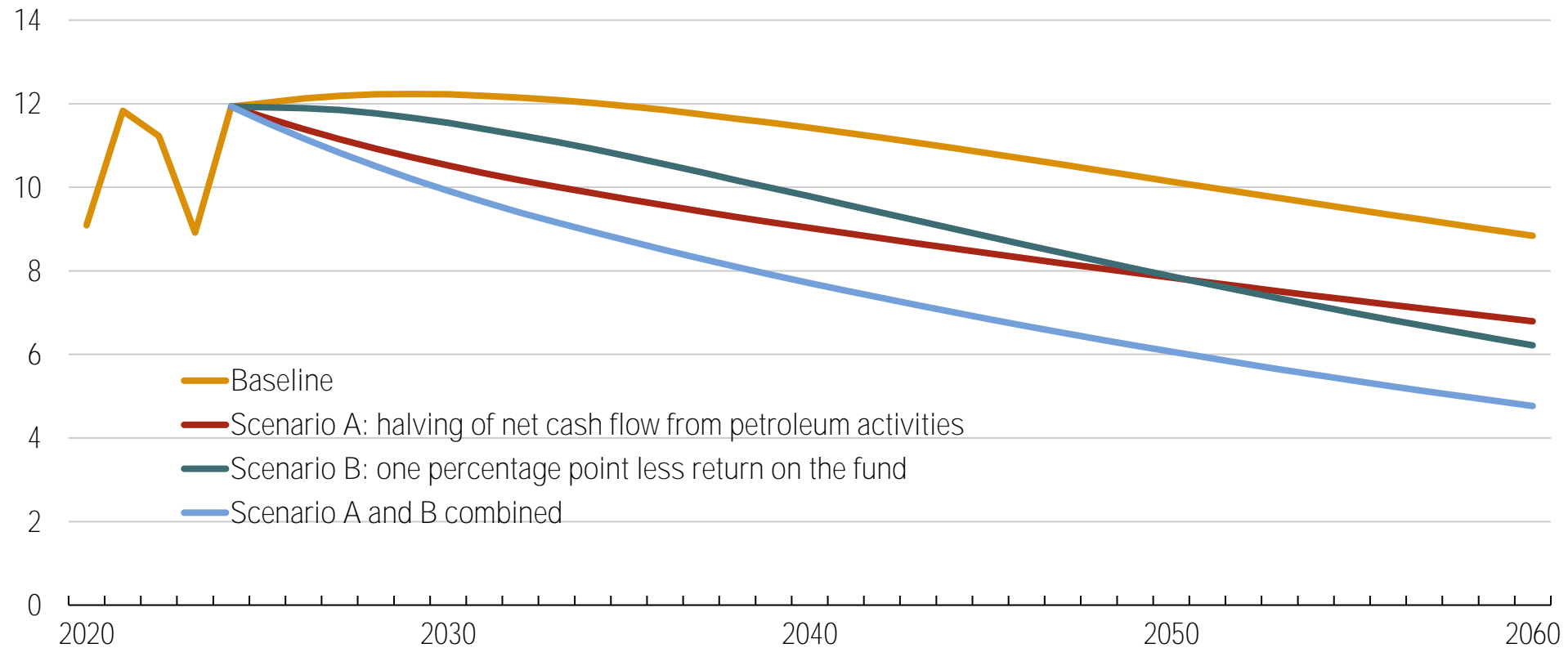


Note: 1. Million standard cubic meter of oil equivalent.
Source: Ministry of Energy and Norwegian Continental Shelf Directorate.



The structural non-oil deficit will have to shrink

Implied deficit paths under the 3% rule
% of mainland GDP



Note: The scenarios are an update of the estimates in the previous OECD Economic Survey of Norway in 2022, which were based on Ministry of Finance estimates from 2021. New Ministry of Finance estimates were under preparation at the time of writing.

Source: Calculations based on Ministry of Finance data.

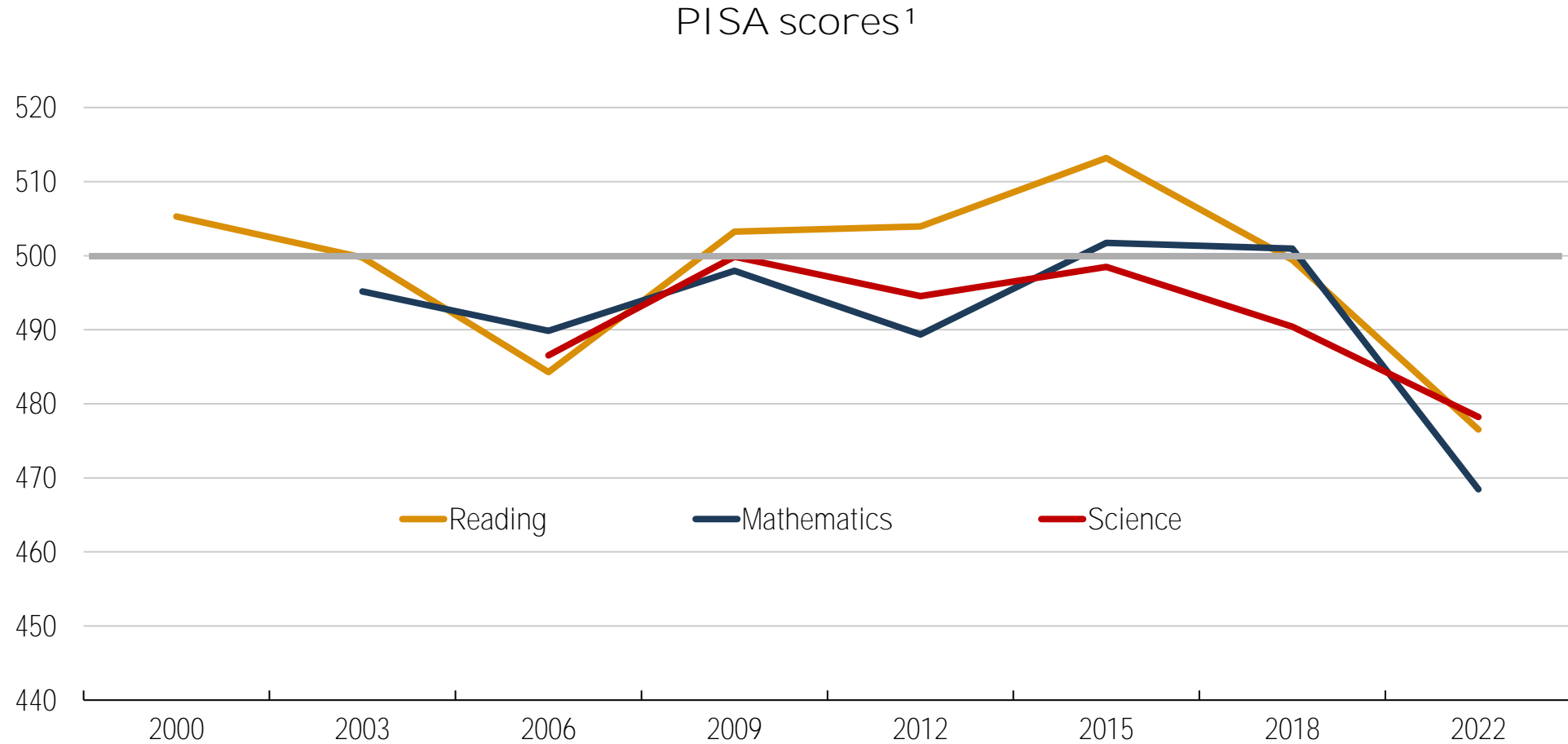


The fiscal framework should be strengthened

- Implement an expenditure rule that aims at containing spending as a share of GDP.
- Introduce a medium-term fiscal framework.
- Broaden the remit of the Advisory Panel on Fiscal Policy Analysis



A broad-based initiative should address the decline of foundational skills

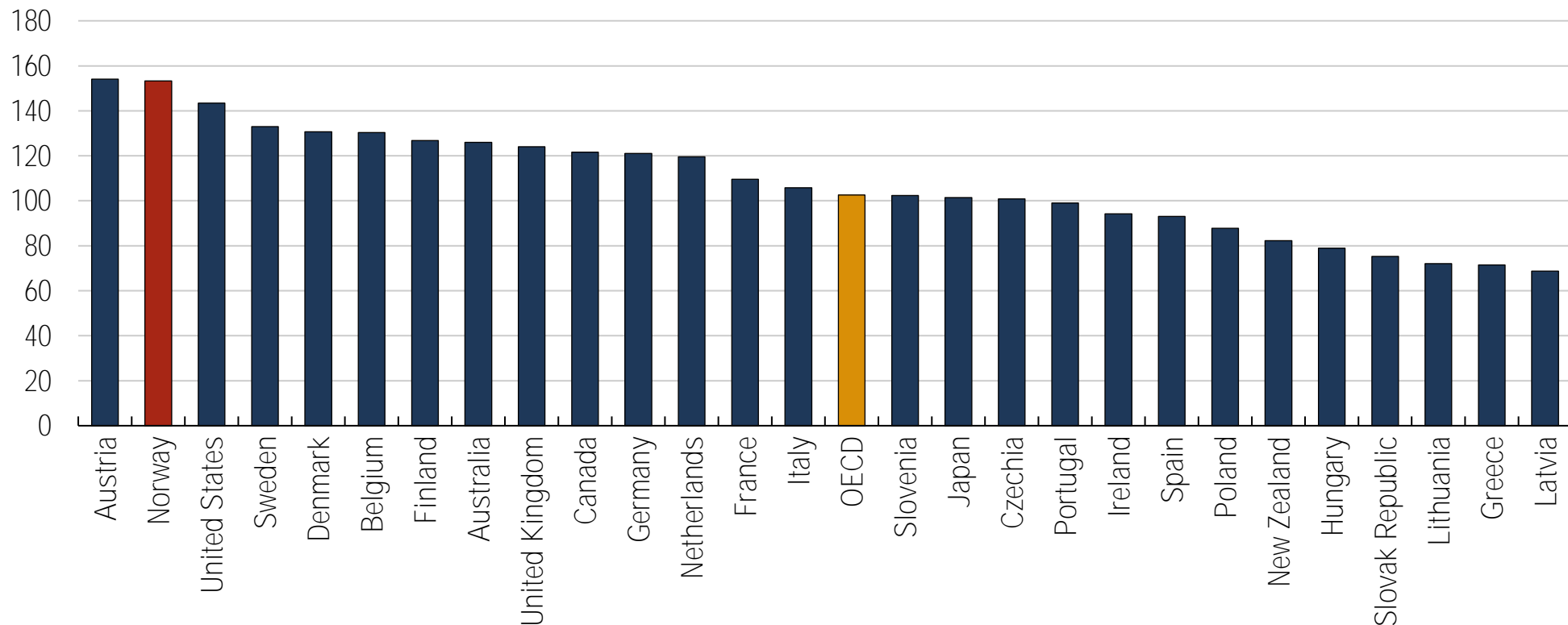


Note: 1. Programme for International Student Assessment. The score of 500 is the normalized average of all participating countries.
Source: OECD, PISA 2022 results.



Spending on education could be made more effective

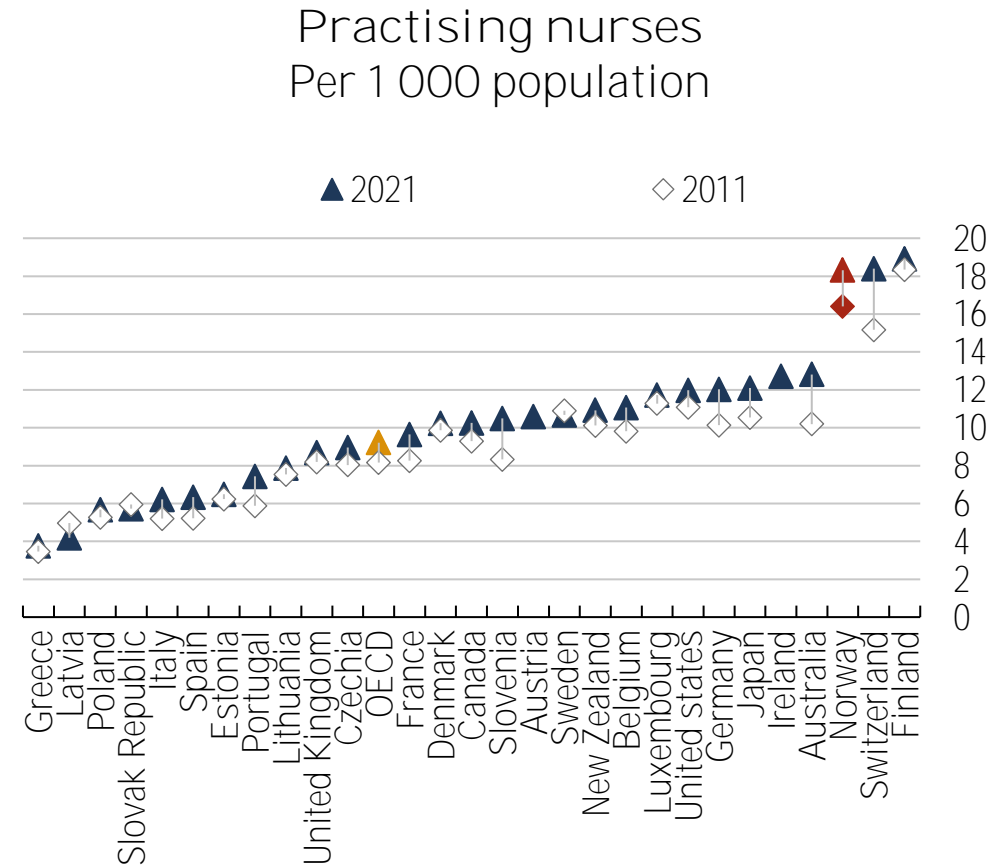
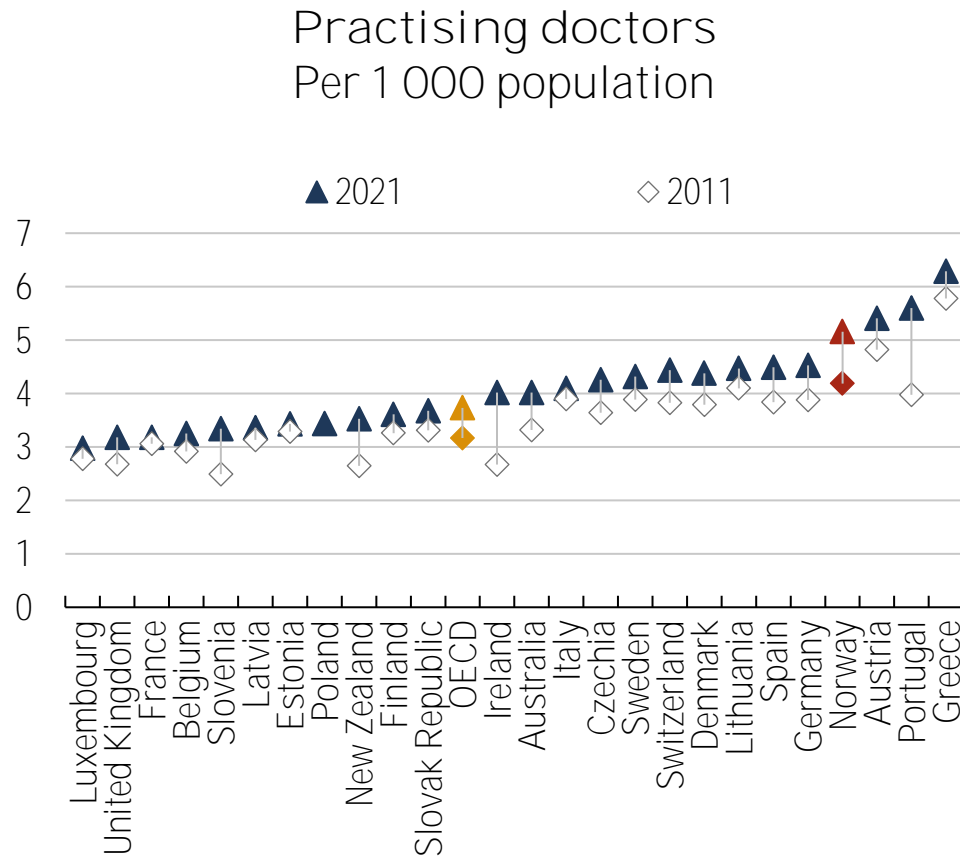
Education expenditure per student
Thousand USD PPP, 2019



Note: Expenditure for 6-15 year olds enrolled in pre-primary (if applicable), primary, lower secondary and upper secondary education institutions.
Source: OECD, PISA 2022 results.



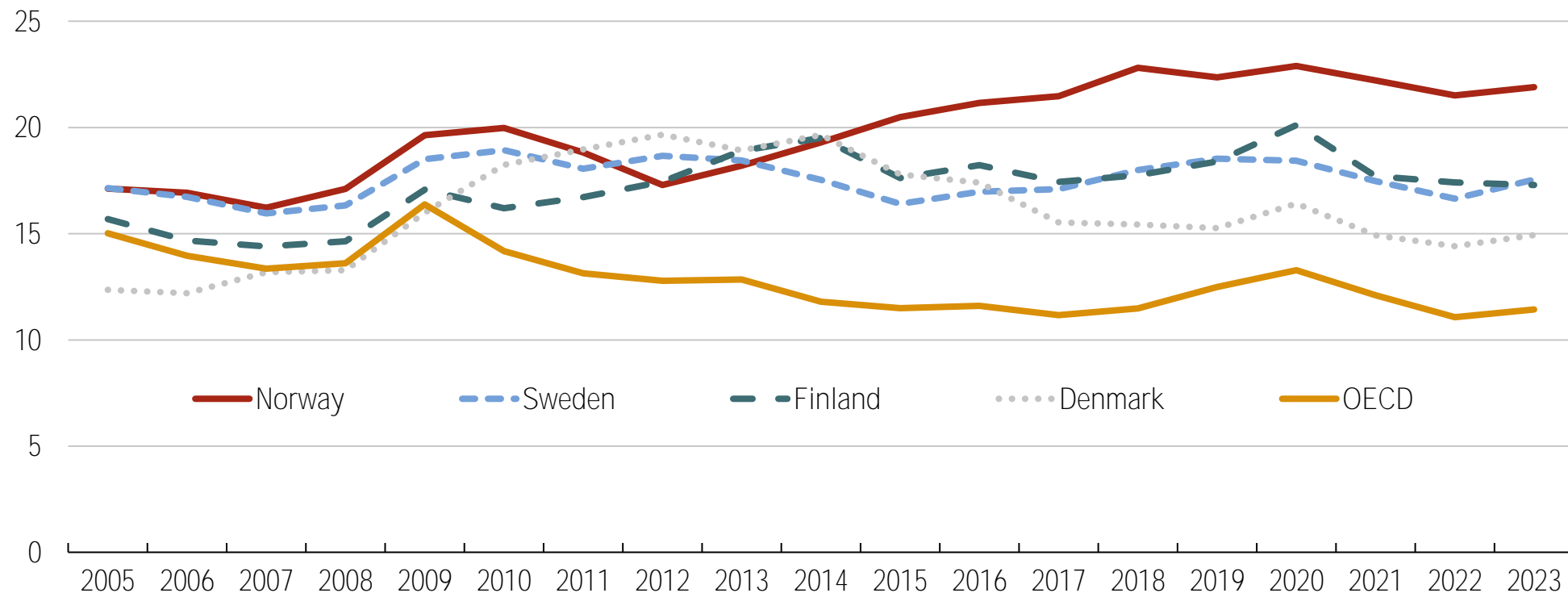
The number of both doctors and nurses is among the highest in the OECD



Note: For detailed methodological notes refer to OECD Health at a Glance 2023 Figure 8.4 for practising doctors and Figure 8.13 for practising nurses.
Source: OECD, Health at a Glance 2023.

Public investment should become more cost efficient

Public investment in percent of total investment

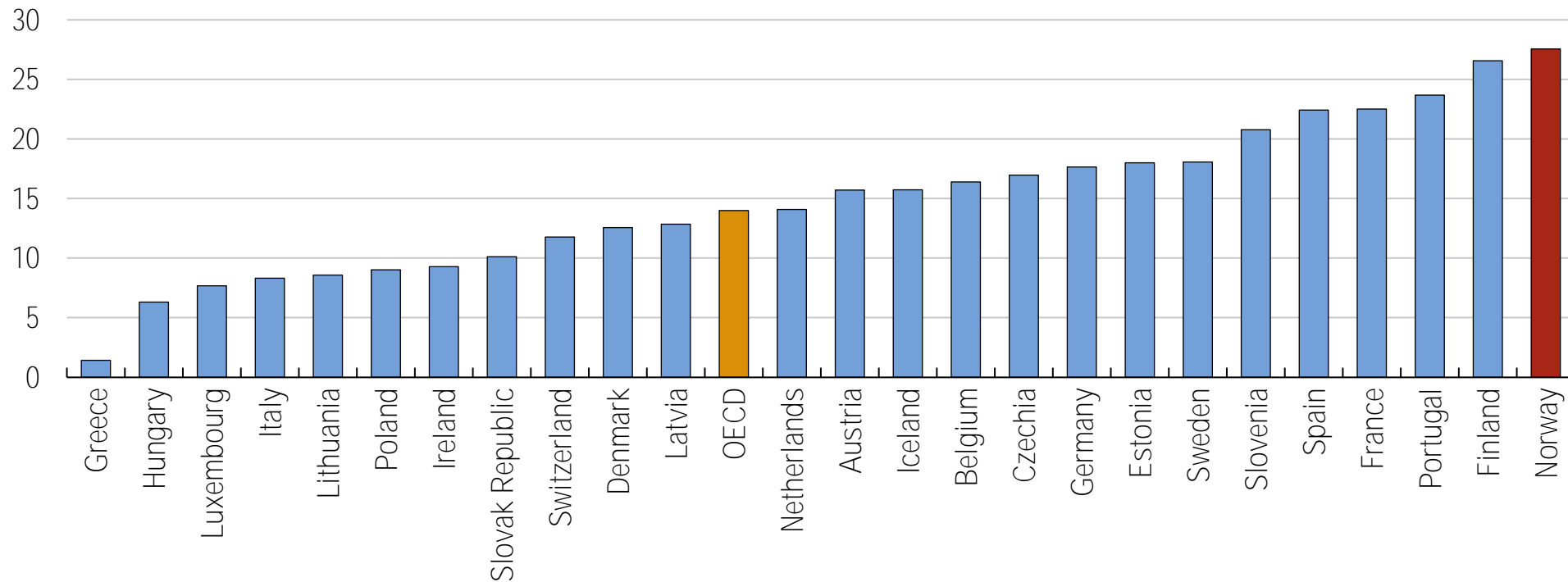


Note: OECD average refers to overall investment weighted average.
Source: OECD, National Accounts database.



The sick leave compensation rate should be reduced

Number of days of sickness absence of full-time dependent employees, annual averages, 2022 or latest

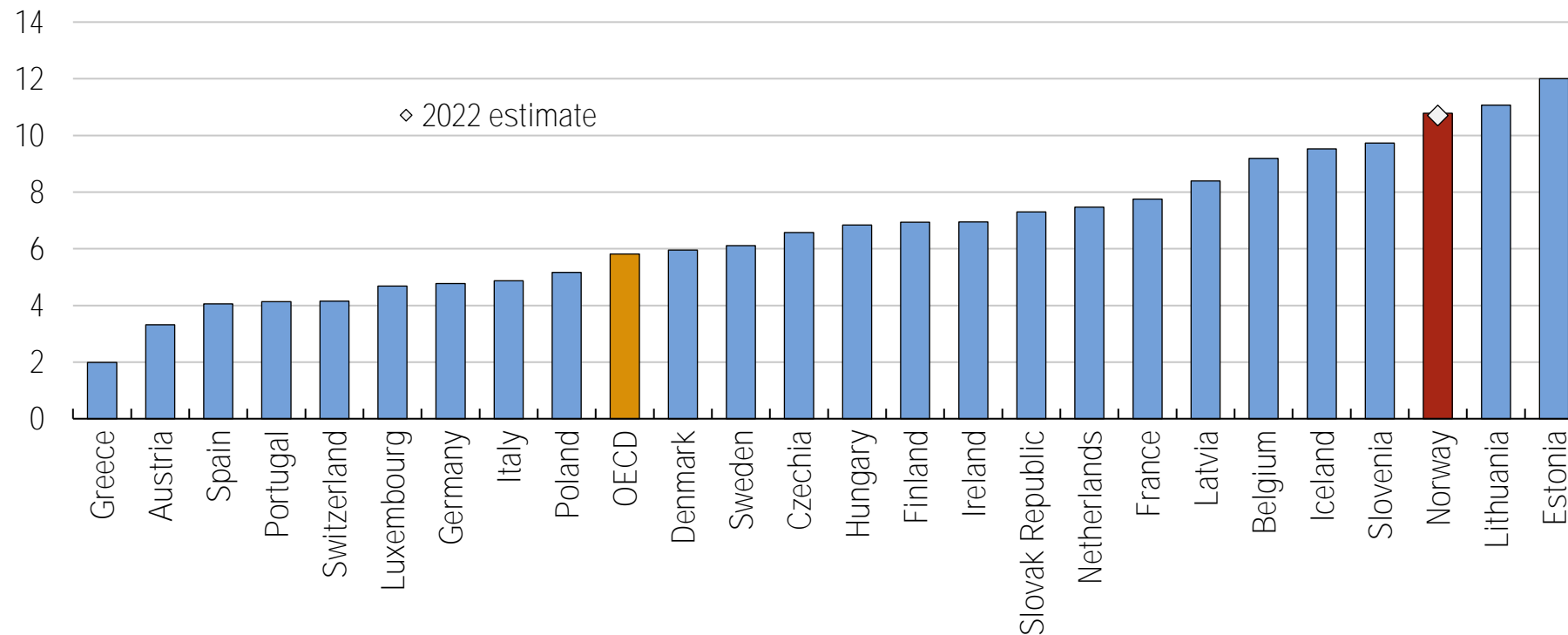


Source: OECD Sickness Leave Database (unpublished).



Norway has a very high share of recipients of disability benefits

Disability benefit recipients
As % of population aged 20-64, 2018 or latest

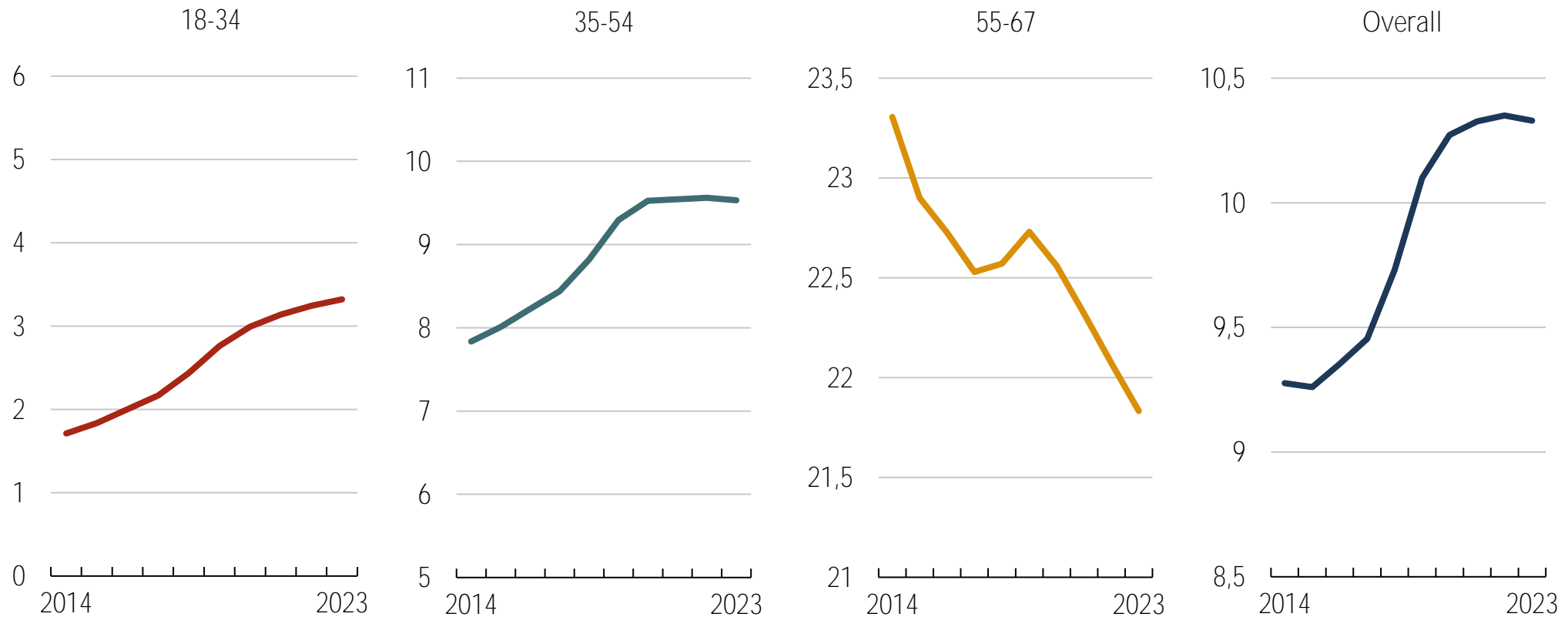


Note: Disability benefits include contributory and non-contributory programmes specifically targeted at persons with a disability.
Source: OECD (2022), Disability, Work and Inclusion; Statistics Norway.



Early intervention for the young should be strengthened, to avoid that they end up in the disability scheme

Recipients of disability benefit as a share of the population, %, by age

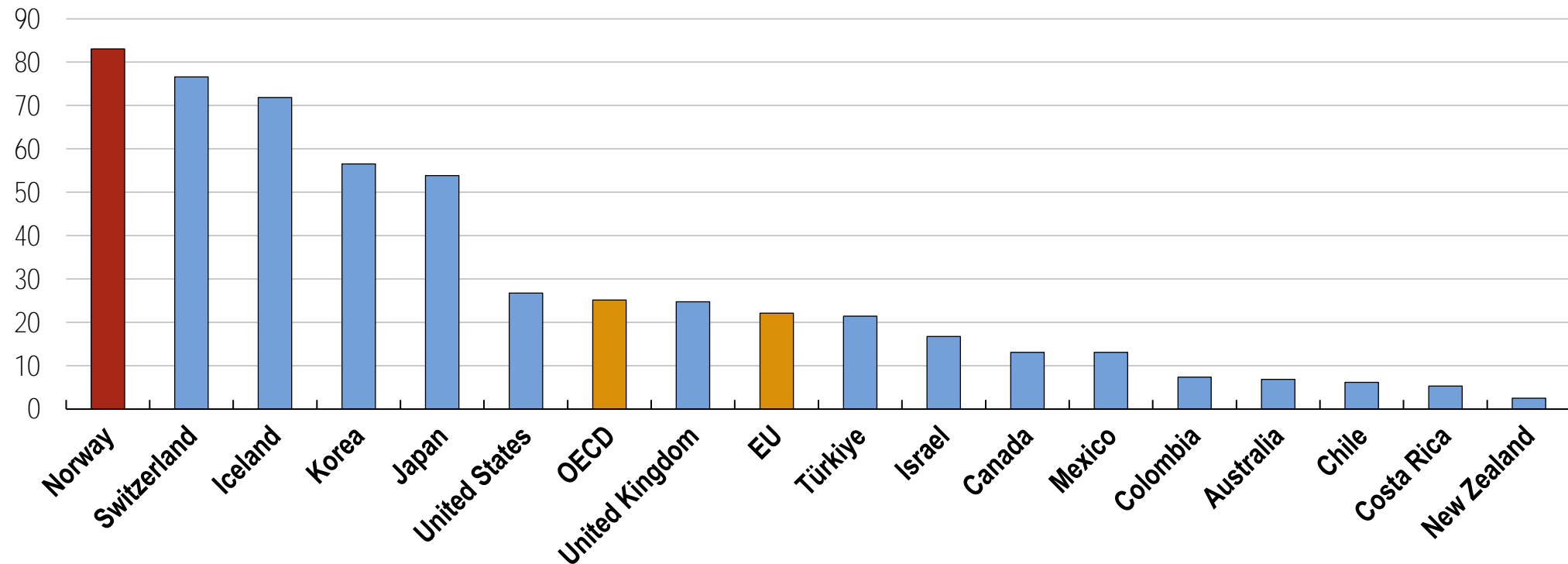


Note: Data from 30 September 2014 to 30 September 2023, excluding recipients of the temporary Work Assessment Allowance (AAP) benefit.
Source: Norwegian Labour and Welfare Administration; Statistics Norway.



Support for agriculture could be better aligned with environmental objectives

Total support estimate relative to agricultural production
%, 2020-22

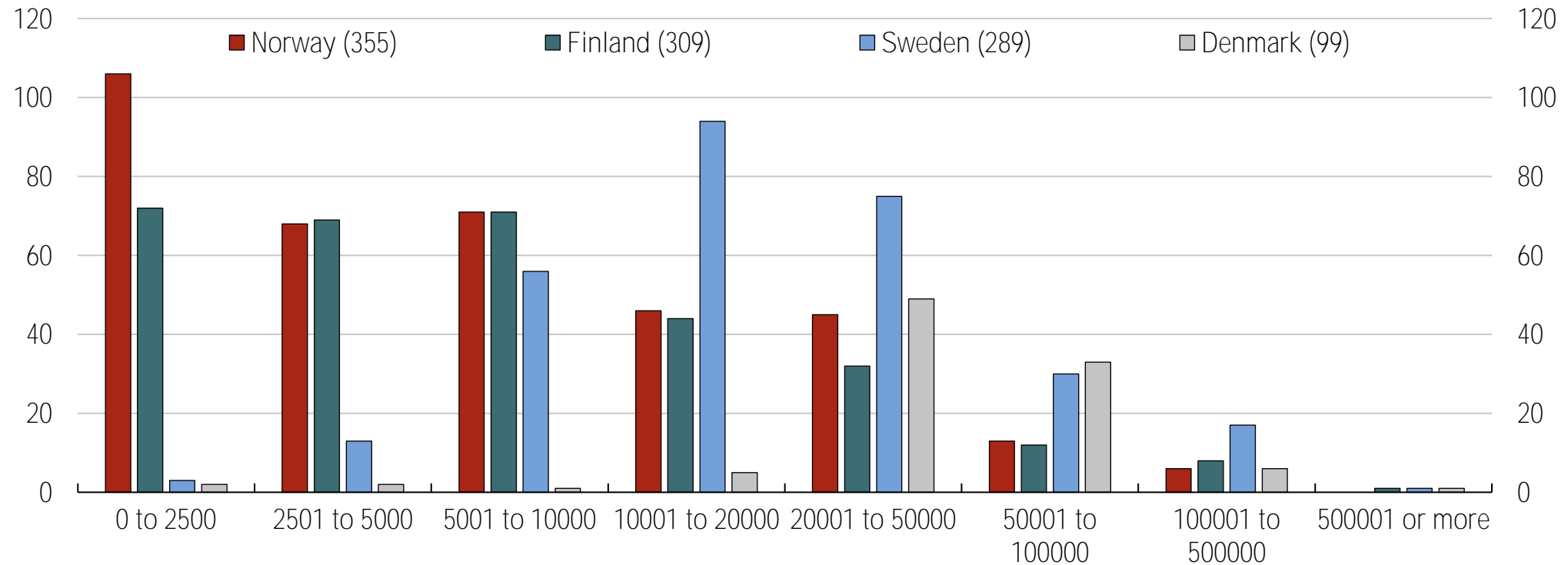


Note: Countries are ranked according to total support estimate relative to the value of agricultural production in 2020-22.
Source: OECD (2023), Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2023.



Service delivery costs could be reduced through greater cooperation among local governments

Number of municipalities, by population size
2023 or latest available data



Note: Total number of municipalities in brackets. January 2023 data for Norway and Denmark, December 2022 data for Finland and Sweden.
Source: Statistics Norway; Statistics Finland; Statistics Sweden; Statistics Denmark.



For more
information



 [OECD Economy](#)

 [OECD](#)



oe.cd/NOR

Disclaimers:

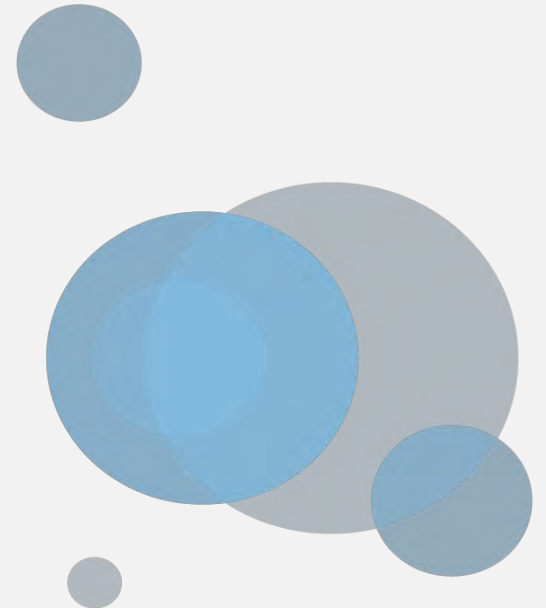
The statistical data for Israel are supplied by and under the responsibility of the relevant Israeli authorities. The use of such data by the OECD is without prejudice to the status of the Golan Heights, East Jerusalem and Israeli settlements in the West Bank under the terms of international law. This document and any map included herein are without prejudice to the status of or sovereignty over any territory, to the delimitation of international frontiers and boundaries and to the name of any territory, city or area.

[Restricted Use - À usage restreint](#)



Helsepersonellkommisjonen og regjeringens oppfølging

Fagdirektør Ingrid Middelthon
Finanspolitikkutvalget 30. august 2024



«Norge står, i likhet med andre land, overfor store utfordringer med tilgang på personell. Situasjonen blir enda strammere mot 2040.»

«Helsepersonellkommisjonen vurderer at helse- og omsorgstjenestenes andel av samfunnets totale arbeidsstyrke ikke kan øke vesentlig.

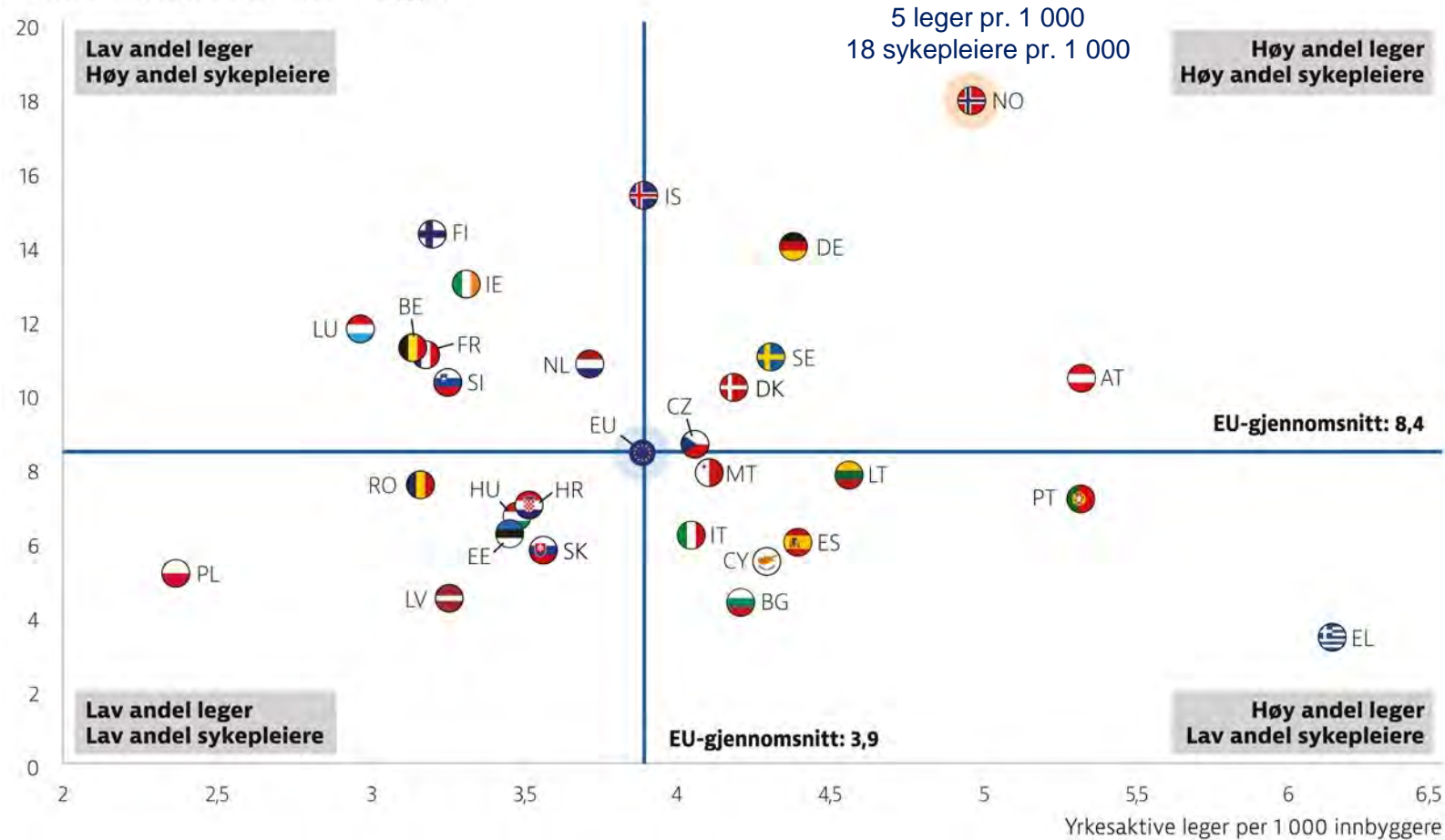
*Fordi personell allerede er et knapphetsgode, og i enda større grad vil være det fremover, må helse- og omsorgstjenesten bruke personellet og deres kompetanse mye mer effektivt enn før. *Det blir færre ansatte per pasient.»**

NOU 2023:4



Andre land: Praktiserende leger og sykepleiere pr. 1 000 innbyggere

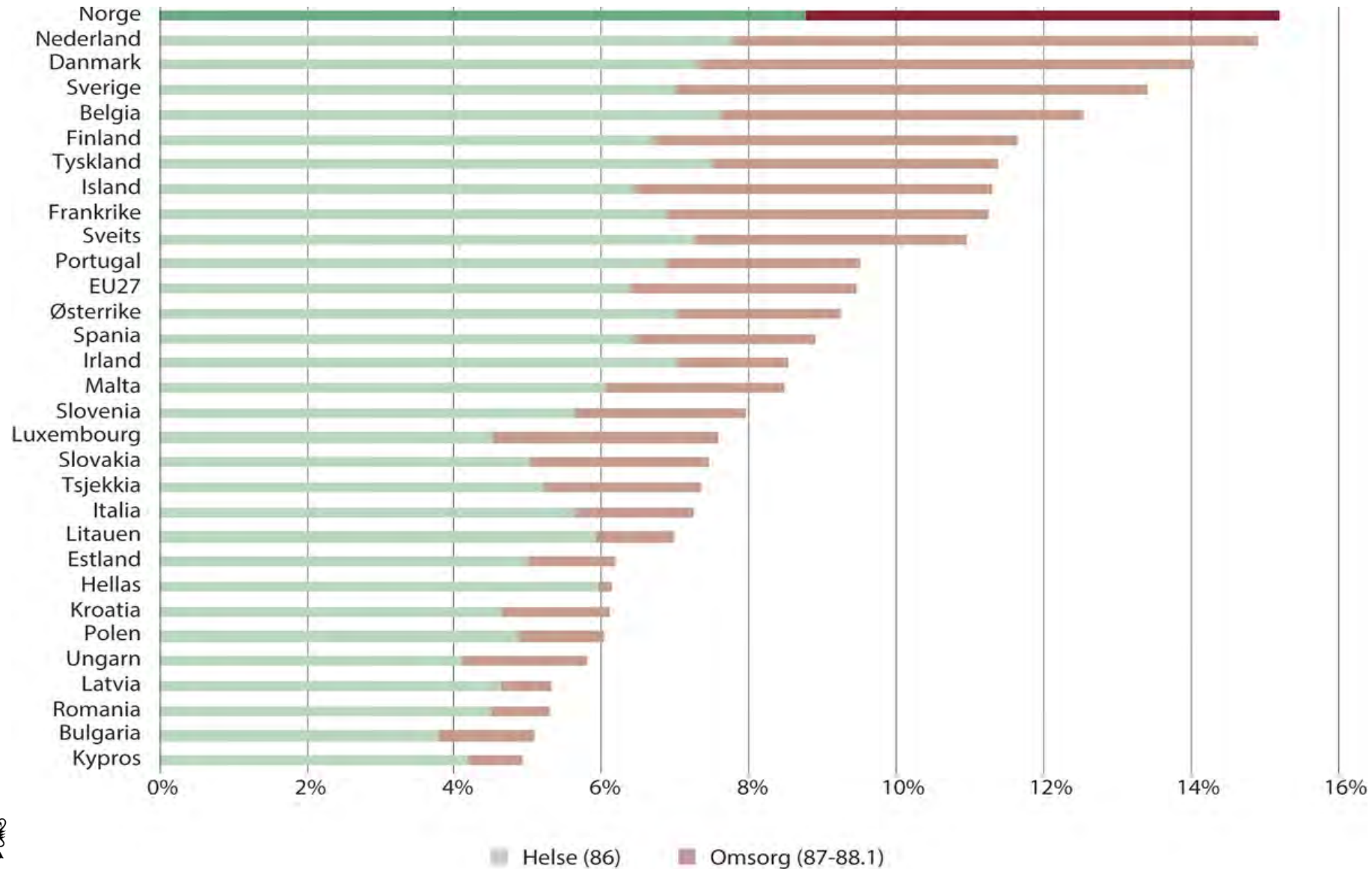
Yrkesaktive sykepleiere per 1 000 innbyggere

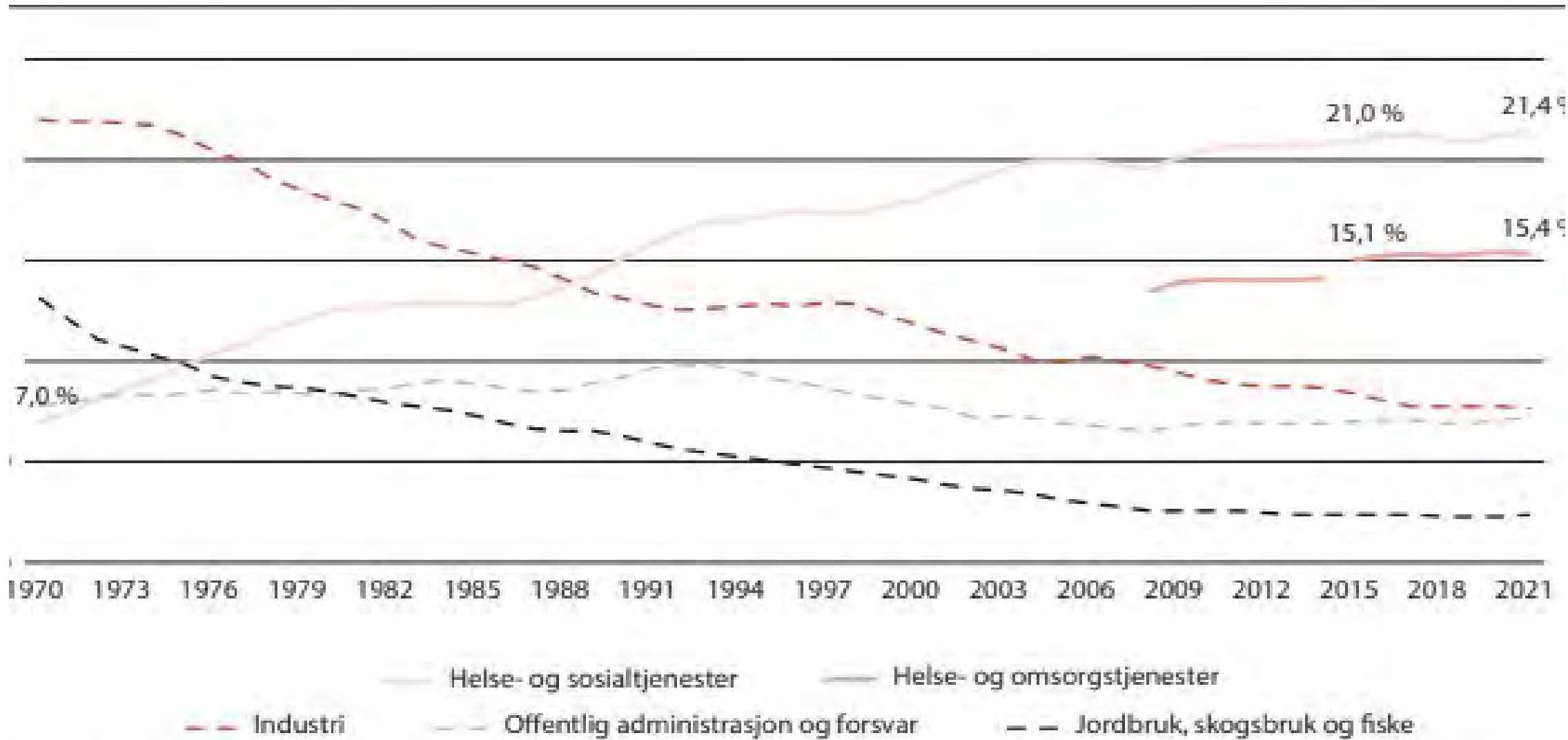


Kilde: Eurostat Database, *State of the Health in the EU*. Landhelseprofil Norge 2021 (2019-tall eller seneste tilgjengelige tall)

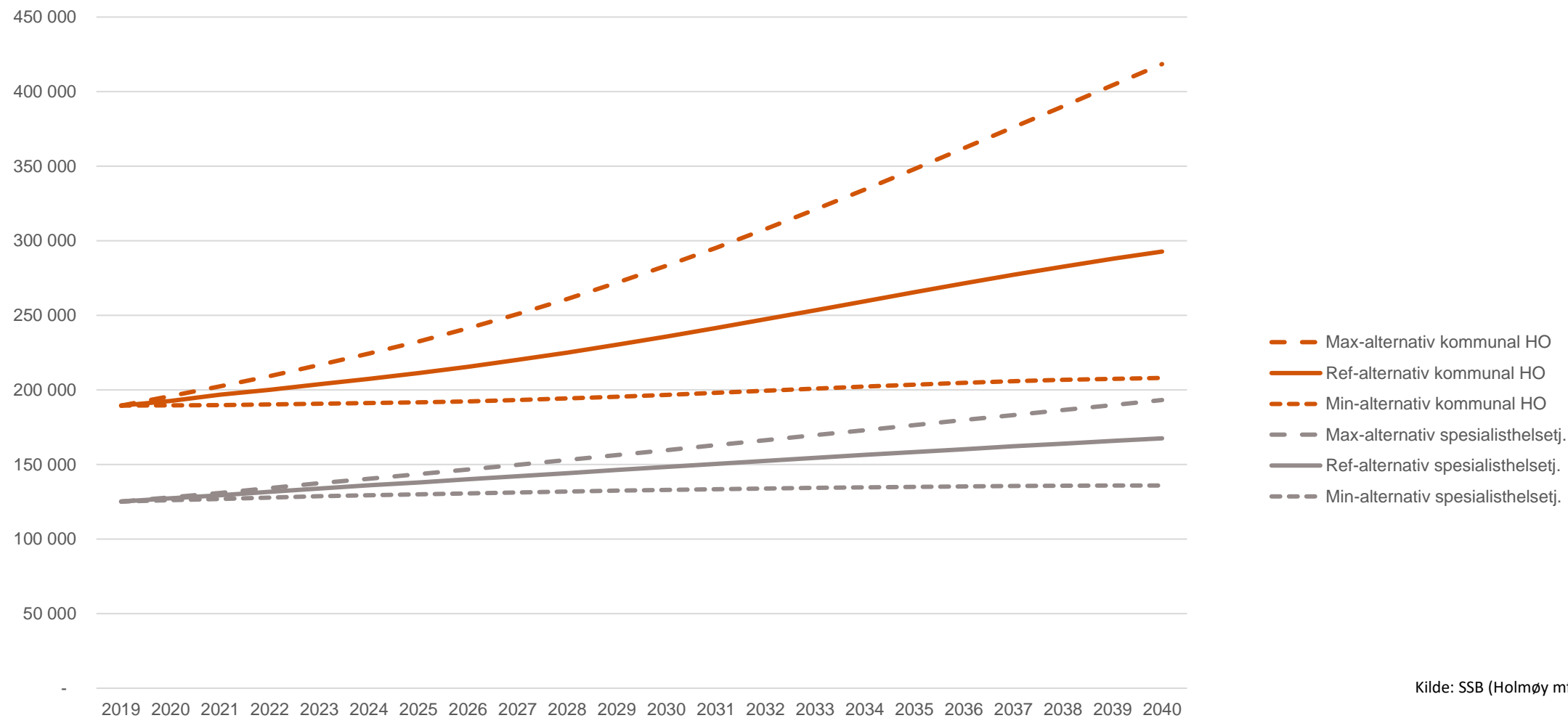


Andel av de sysselsatte i helse- og omsorgstjenestene i EØS-landene. 2021





Etterspørselen etter arbeidskraft øker mer i kommunene enn i spesialisthelsetjenesten

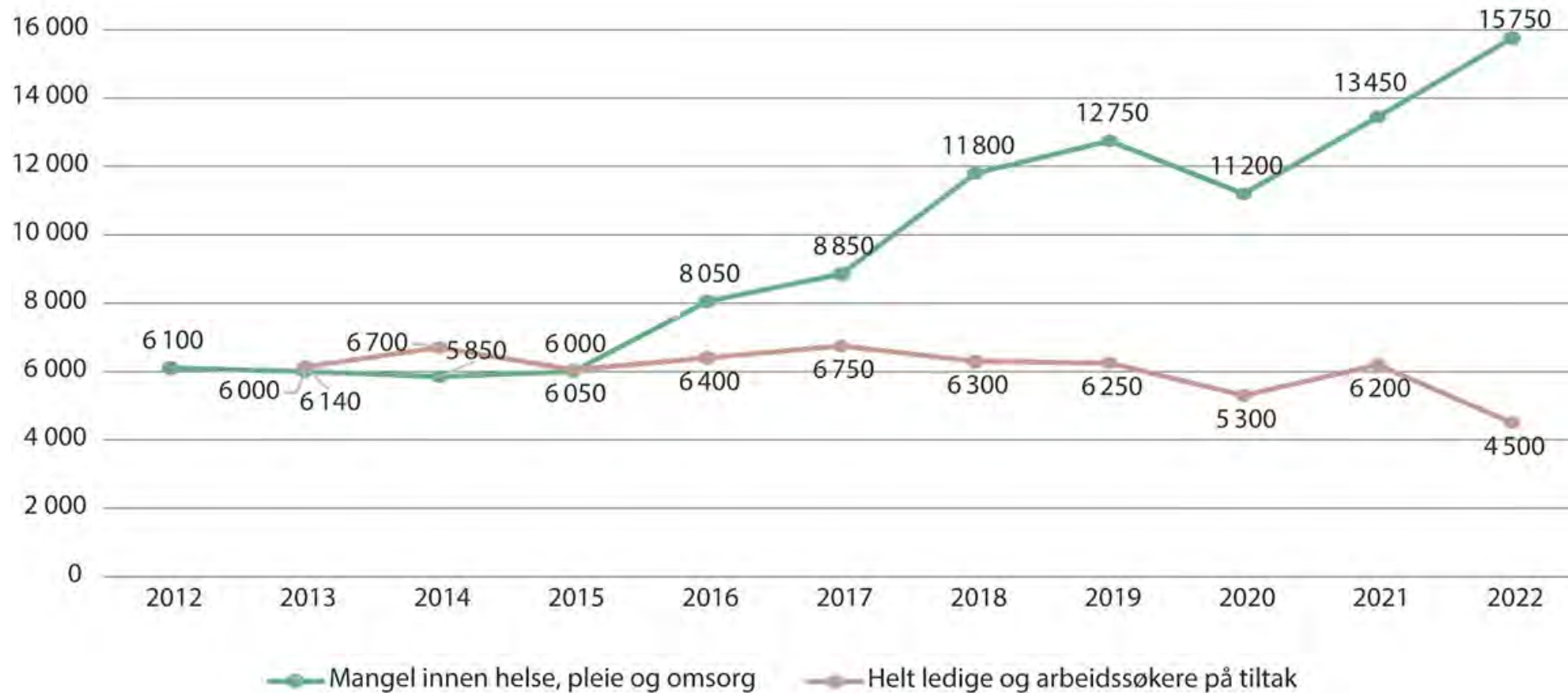


Kilde: SSB (Holmøy mfl. 2023)



Rekrutteringsutfordringene er økende

Estimert mangel, basert på stillingsutlysninger som ikke har ført til ansettelse



Arbeidskraftreserve, eks. sykepleiere?

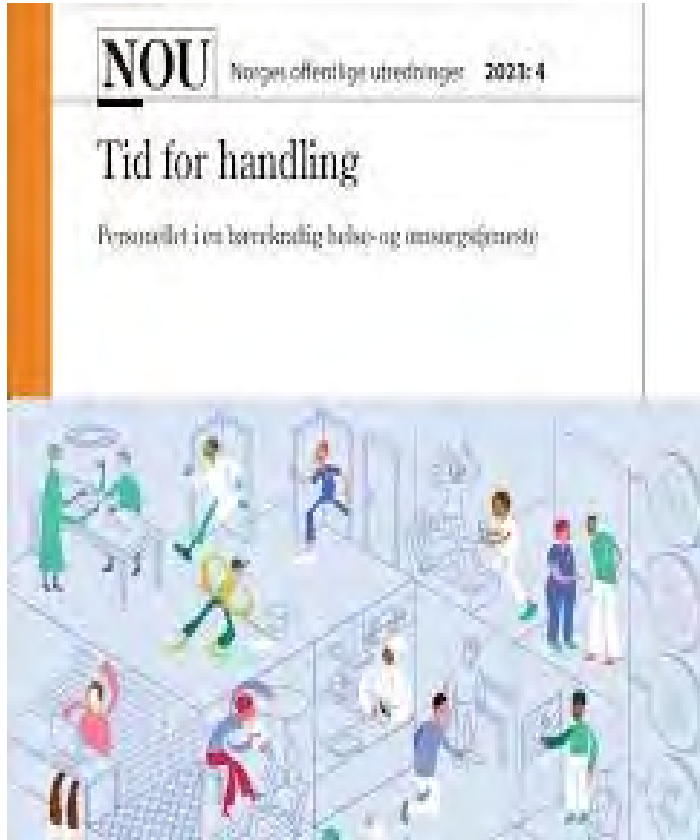
- De aller fleste sykepleiere jobber i helse- og omsorgstjenestene
- Hvis ikke - jobber ofte der sykepleiefaglig kompetanse er relevant
 - utdanning og forskning,
 - helserelatert offentlig forvaltning
 - sosialtjenester.
- Sykepleiere har høye stillingsandeler samlet sett
 - Den samlede «deltidsreserven» er ikke er så stor som man ofte kan få inntrykk av.
 - Men, det er forskjell på kommuner og sykehus
 - Og det er forskjell på faggrupper



- «Det er fortsatt mulig å endre kursen og styre helse- og omsorgstjenesten inn på et mer bærekraftig spor, der det både ytes gode tjenester til befolkningen i hele Norge, og der personellomfanget er tilpasset samfunnets øvrige behov.
- Men det krever ny holdning og ny politikk på en rekke tiltaksområder. Og vilje og evne til å gjennomføre den.»



Utfordringer helse- og omsorgstjenesten

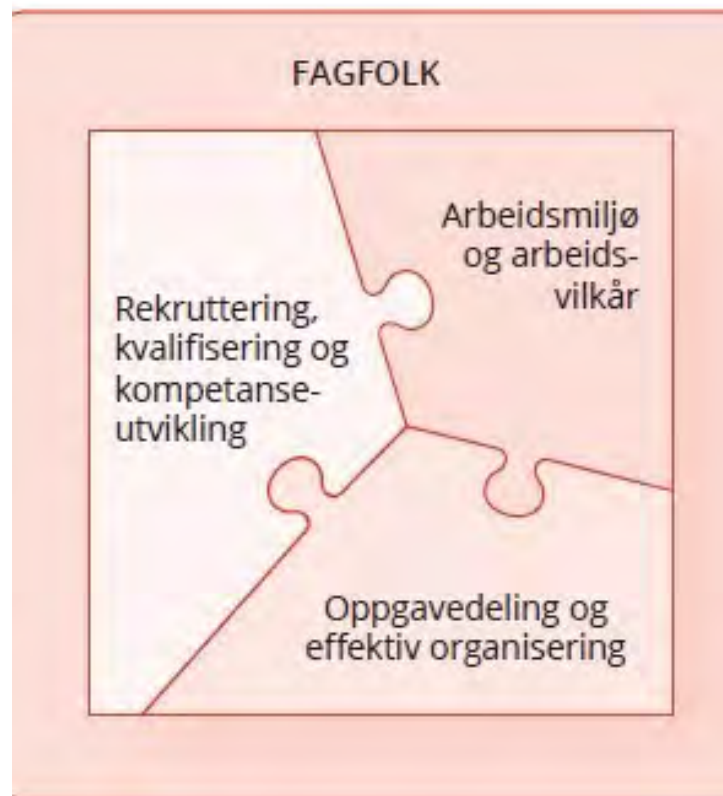


- Tilgang på personell
- For dårlig sammenheng i tjenesteyting
- Likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester

Overordnede tiltak

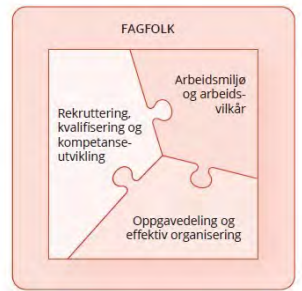
- Krav om at personellkonsekvenser skal utredes for alle tiltak innenfor departementets sektoransvar.
- Gjennomgang og revidere nasjonale veiledere med hensyn til profesjonsspesifikke krav, anbefalinger og bemanningsnormer
- Forenkle og tydeliggjøre regelverk
- Bedre kunnskapsgrunnlag – bl.a. framskrivninger, ubesatte stillinger, turnover og frafall, private tilbydere

Rekruttere og beholde personell - innsatsområder



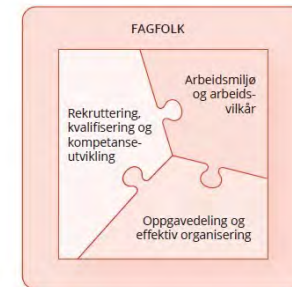
- Arbeidsmiljø og arbeidsvilkår
- Oppgavedeling og effektiv organisering av arbeidsprosesser
- Rekruttering, kvalifisering og kompetanseutvikling

Arbeidsmiljø og arbeidsvilkår



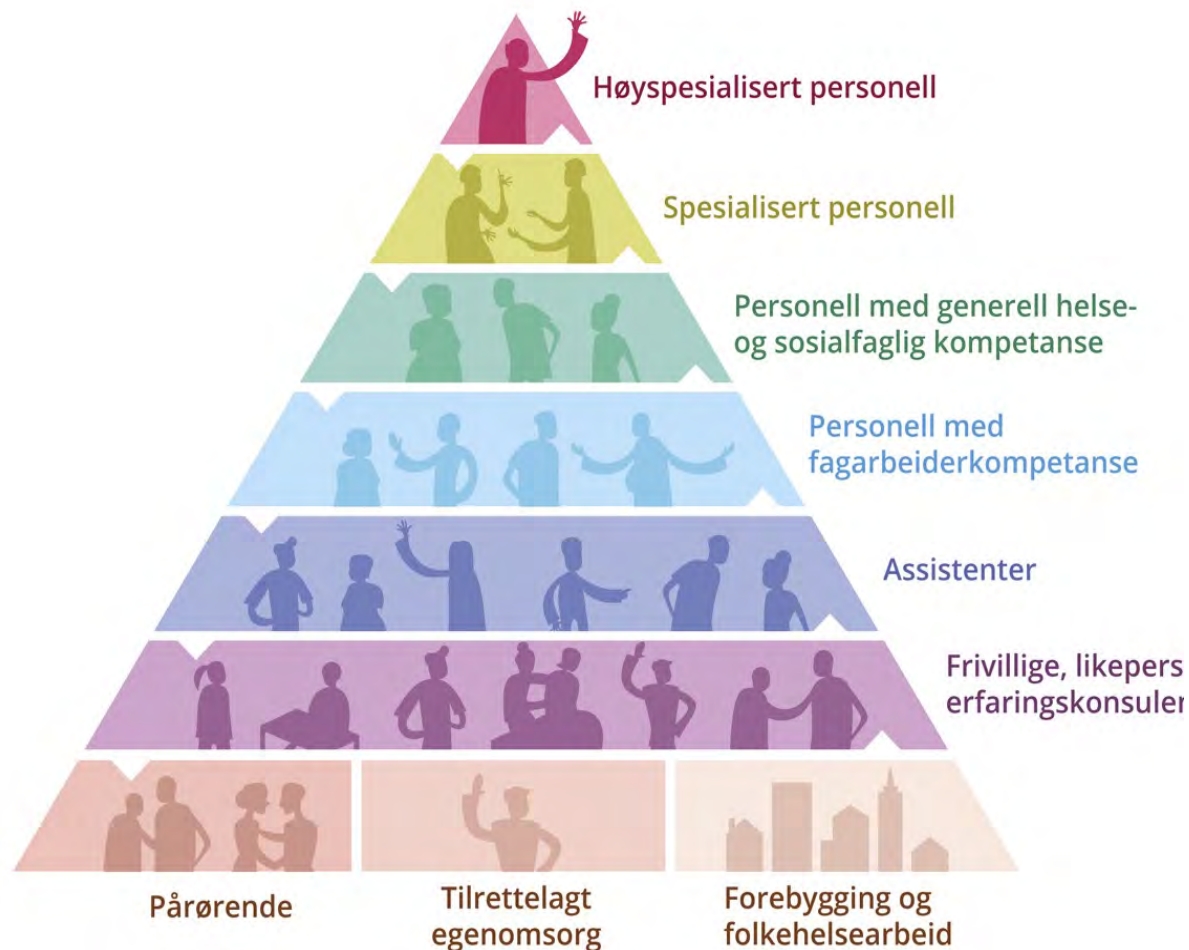
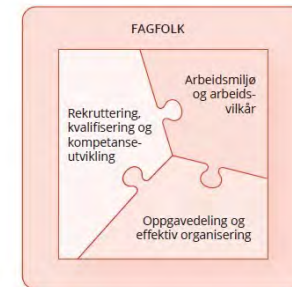
- Gode ansettelsesforhold, arbeidsvilkår og et godt og trygt arbeidsmiljø
- Hovedvekten av innsatsen inn mot å rekruttere, **utvikle og beholde** personellet i helse- og omsorgstjenestene
- Hovedregelen skal være **heltid**
- De regionale helseforetakene skal **prøve ut av alternative arbeidstidsordninger**. Nært samarbeid med partene lokalt
- Innføring av ny **teknologi skal fortrinnsvis være personellbesparende** og bidra til redusert vekst i personellbehov

Oppgavedeling og effektiv organisering



- 33 autoriserte helsepersonellgrupper
 - Flere viktige faggrupper som arbeider i helse- og omsorgstjenestene inngår ikke i godkjenningsordningene, men de omfattes like fullt av helsepersonellovens plikter når de yter helsehjelp.
- Hensiktsmessig oppgavedeling - god ressursutnyttelse og effektive arbeidsprosesser
 - Forsvarlighet, pasientsikkerhet og kvalitet i tjenestene er en forutsetning for endret oppgavedeling.
 - Kompetanse og bruk av personell skal bygges nedenfra og oppgavene skal løses på hensiktsmessig kompetansenivå
 - Ledelse, partssamarbeid, systematisk kartlegging av kompetanse og kompetansebehov

Oppgavedeling og effektiv organisering

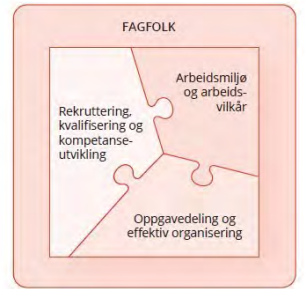


NOU 2023: 4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

- Systematisk tilnærming til bruk av personellet kompetanse og tid
- Rekrutterings- og samhandlingstilskudd
- Program for forsøk med annen bruk av personell – TØRN
- Kombinerte stillinger innenfor svangerskap, fødsel og barselomsorg
- Prioritere digital samhandling
- Videreutvikle helsefelleskapene

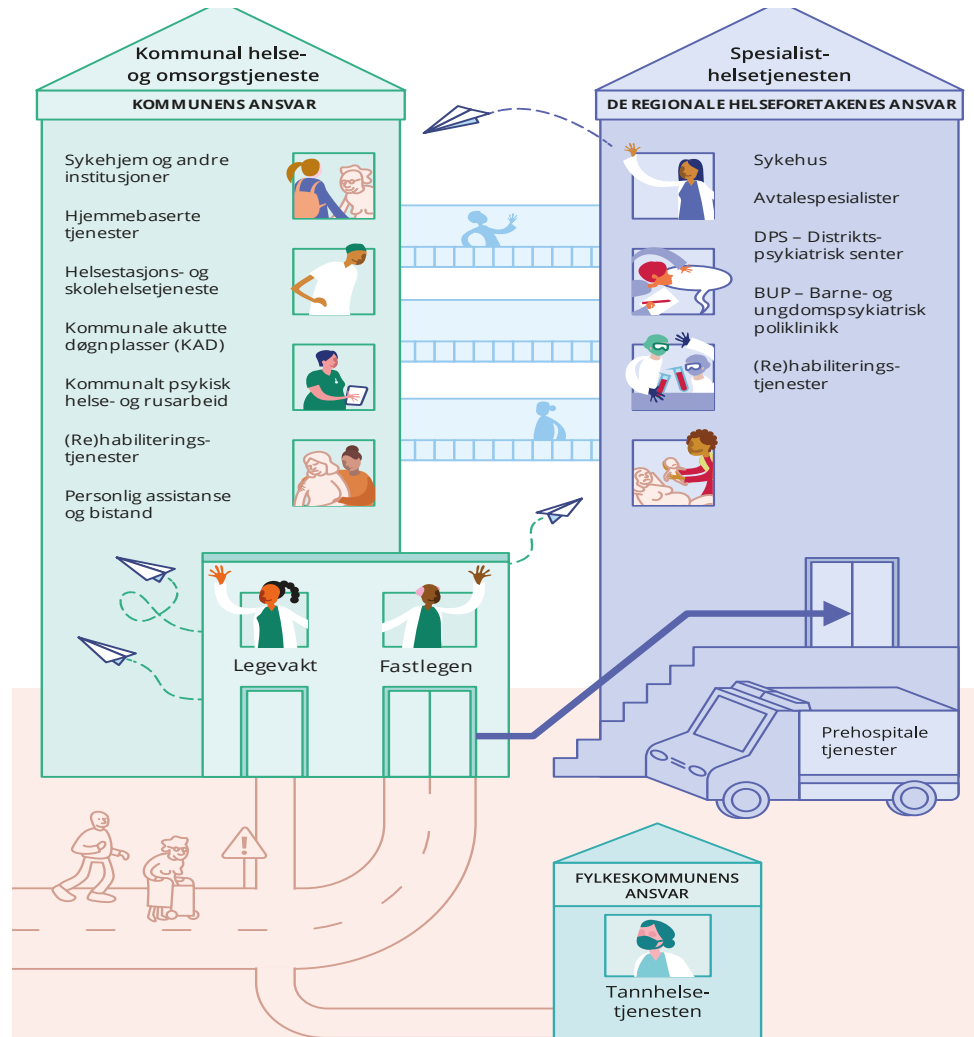


Rekruttering, kvalifisering og kompetanseutvikling



- Arbeidsgivere skal innføre en strategisk tilnærming til livslang læring og til kompetanseutviklingsarbeidet i helse- og omsorgstjenestene
- Styrke generalistkompetansen i spesialisthelsetjenesten og i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, blant annet i legespesialiseringen
- Sørge for forutsigbarhet og likeverdighet i samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenestene og universitets- og høyskolesektoren

To dissenser



Suksessfaktorer

- Oppslutning om utfordringsbildet
- Personellet i helse- og omsorgssektoren har høy utdanning og kompetanse innen sine fagområder
- Ledelse
- Teamarbeid er en innarbeidet arbeidsform – profesjonsmotsetningene bygges ned, mens yrkesstoltheten bevares
- Godt partssamarbeid



Helse- og
omsorgsdepartementet